

SISUKORD

1	INIMARENG	1
1.1	VALITSEMINE	1
1.1.1	Tegevuse võtmenäitajad	6
1.2	TURVALISUS	7
1.2.1	Tegevuse võtmenäitajad	9
1.3	RAHVATERVIS	12
1.3.1	Maakondlikult olulised investeeringuobjektid	12
1.3.2	Tegevuse võtmenäitajad	13
1.4	VABA AEG, SPORT, KULTUUR JA NOORSOOTÕ	15
1.4.1	Maakondlikult olulised investeeringuobjektid	15
1.4.2	Tegevuse võtmenäitajad	21
1.5	HARIDUS	25
1.5.1	Maakondlikult olulised investeeringuobjektid	25
1.5.2	Tegevuse võtmenäitajad	28
1.6	SOTSIAALNE KAITSE	31
1.6.1	Maakondlikult olulised investeeringuobjektid:	31
1.6.2	Tegevuse võtmenäitajad	34
2	MAJANDUSARENG	36
2.1	Maakondlikult olulised investeeringuobjektid	36
2.1.1	Tegevuse võtmenäitajad	43
3	TARISTUD JA ÜHENDUSED	46
3.1	Maakondlikult olulised investeeringuobjektid	46
3.1.1	Tegevuse võtmenäitajad	50
4	KÜLASTUSKESKKOND	54
4.1	Maakondlikult olulised investeeringuobjektid	54
4.1.1	Tegevuse võtmenäitajad	60
5	KESKKONNAHOID JA -TEADLIKKUS	62
5.1	Maakondlikult olulised investeeringuobjektid	62
5.1.1	Tegevuse võtmenäitajad	66

„Hiiumaa valla arengukava 2035+“ tegevuskava seire

1 INIMARENG

1.1 VALITSEMINE

Tegevused	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
<i>Meede 1. Tõhusalt toimiv, optimaalse struktuuriga omavalitsus</i>						
Vallavalitsuse ja osavaldade struktuuri ning ülesannete jaotuse analüüsimine optimaalse struktuuri tagamiseks, valitsemise audit.	2020-2021	Hiiumaa Vallavalitsus		X	2020. aastast on vallas ametis sisekontrolör. Eesmärk on koostada/uuendada kõik ametijuhendid 2021 a I poolaastal ja analüüs 2021.	Ametijuhendid loodud/uuendatud 2021 I kvartalis.
Alustatakse ühendasutuste juhtimise ümberkorraldamise analüüsiga.	2019–2020	Hiiumaa Vallavalitsus	X		Raamatukogud, VAK-id tehtud. Teised on töös.	Tegevus jätkub.
<i>Meede 2. Tasakaalustatud ja kodanikulähedased otsustusprotsessid ning kvaliteetsed avalikud teenused kõikides osavaldades</i>						
Hallatavate asutuste kasutuses oleva vara ristkasutus optimaalse hõivatuse eesmärgil.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Pidev töö	Valdkondlike arengukavade tegevuskavadesse teema ja tegevused lisatud.

Tegevused	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
Hallatavate asutuste senise struktuuri analüüs avalike teenuste osutamiseks parimal võimalikul viisil.	2020	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Raamatukogud, noortekeskused tehtud. Töös.	Koolivõrgu analüüs tehtud. Tegevus jätkub.
Hallatavate asutuste IT-tugiteenuse standardiseerimine ja andmesidevõrkude korrastamine ning arendamine.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Töös	Valla võrkudest osa korrastatud ja tegevus jätkub.
Vallavalitsuse ja osavallavalitsuste töötajate / teenistujate rahulolu uuringu läbiviimine – viiakse läbi igal aastal, 1 kord aastas.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Personalijuht on töötajaid küsitlenud.	Töö rahulolu-uuring 2021 läbi viidud alguses.
<i>Meede 3. Töötajate professionaalne areng on toetatud ja rakendatakse tõhusalt motivatsioonisüsteemi</i>						
Määratletakse vajalikud kompetentsid (oskused, hoiakud) ja arendatakse töötajaid läbi koolituste jm tegevuste.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Pidev töö; ametijuhendid; arenguestlused; koolitused.	Pidev töö; ametijuhendid; arenguestlused; koolitused.

Tegevused	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
<i>Meede 4. Külaelu ja mittetulunduslik koostegevus on väärtustatud ja külades on loodud hea elukeskkond. Vallas on kodanikuühiskonda ja vabatahtlike kaasamist soodustav keskkond</i>						
Juurutatakse kodanikuühenduste toetamise ühtne kord.	2019–2022	Hiiumaa Vallavalitsus	X		Mittetulundusliku tegevuse toetussüsteem on olemas. riigiteataja.ee/akt/424092019024	Kasutusel mittetulundusliku tegevuse toetussüsteem: Riigiteataja.ee/akt/424092019024. Selgunud muutmisvajadus, 2022.a. muutmine.
Töötatakse välja külade esindusorganite (külavanemad, külaseltsid) koostöö põhimõtted (sh statuut).	2019-2025	Hiiumaa Vallavalitsus / Hiiumaa Arenduskeskus/ Kodukant Hiiumaa		X	Statuut on olemas. Kuid väljatöötamist vajab valla ja külaseltside ja külavanemate koostööpõhimõtted. Osapooled on osalenud seminaridel ja Eesti Kodukandi konverentsil 25.02.2021.	Koostöö toimib, kuid seda tuleks parandada. 2022 II kvartalis kavas luua kogukonnakomisjon.
Töötatakse koos külaseltsidega välja põhimõtted ja konkreetsed pakkumised avalike teenuste delegeerimiseks piirkondade, külamajade kaupa.	2019–2022	Hiiumaa Vallavalitsus		X	MTÜdel ei ole piisav valmisolek teenuste ülevõtmiseks (raamatukogu). Positiivsed on kultuurivaldkonna näited: Orjaku külamaja, Kassari Haridusselts, Nelja Nurga Galerii. Töös.	Avalikes huvides tegutsevad kodanikuühendused: Samaaria Hiiumaa Hooldekodu pakub sotsiaalteenust, MTÜ Tuulte Tee, (ja Südamepesa OÜ) veetav Toidupanga Hiiumaa osakond tegeleb vähekindlustatud inimestele abi pakkumisega koostöös valla sotsiaalosakonnaga. MTÜ Eesti Kodukandi liikumise projekti raames toimib vabatahtlike seltsiliste teenus.

Tegevused	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
						2022. a. tuleb hinnata avalike teenuste delegeerimise vajadust ja potentsiaalsete partnerite võimekust. Üksikute ajaliselt piiritletud teenuste jaoks on võimalik taotleda toetust projektitoetusena.
Kodanikuühendused kui kogukonnateenuste pakkujad. Korraldatakse koolitusi. (Tark küla. Õppiv kogukond. Külamajad peavad tulu teenima, et ennast ise ära majandada.)	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus, Hiiumaa Arenduskeskus, Külaliikumine Kodukant		X	Koolitusi on korraldatud. Kodukandi ettepanek on edaspidi korraldada vajaduspõhiseid koolitusi koostöös koostatud koolitusprogrammi alusel.	Väärikate ülikooli idee algatamine ja tegevuste kavandamine (Kodukant, Ester Tammiss; TÕN). Korraldatakse koolitusi vabauhenduste juhtide arenguprogrammi raames (Arenduskeskus)
<i>Meede 5. Hiiumaa Vallavalitsus on avatud partner erinevatele sihtrühmadele ja huvigruppidele</i>						
Antakse välja regulaarselt Hiiumaa Teatajat.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus	X		Ilmub iga kuu viimasel reedel	Ilmub 11 korda aastas, reeglina kuu viimasel reedel
Toimuvad regulaarsed kohtumised vallakodanike, vallavalitsuse hallatavate asutuste töötajate ja meedia	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus	X		Kord kvartalis kohtub valitsus hallatavate asutuste juhtidega osavaldades. Osavallavanemad oma asutustega kord kuus. Valitsus kohtub kõikide hallatavate asutustega 2 korda aastas. Meediaga suhtlus toimub	Tulenevalt koroonapiirangutest on suhtlus toimunud osaliselt veebi teel. Meediaga suhtlus toimub vajaduspõhiselt.

Tegevused	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
esindajatega.					vajaduspõhiselt.	
Toetatakse noortevolikogu tegevust.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus	X		Toetus on 1000€/ aastas	Toetus on 1000€/ aastas
Korraldatakse sõprusomavalitsuste, rahvusvaheliste organisatsioonide ja saatkondade esindajatega kohtumisi ning viiakse ellu koostööprojekte.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	B7 lõpetas töö ja liikmemaksu jäägist toetati kunstnike rahvusvahelist projekti 2020. Tegevust on piiranud COVID olukord.	Europe Direct. Hiiumaad ja vallavalitsust on 2021. aastal külastanud Tšehhi suursaadik, Rumeenia suursaadik.
Luuakse infobaas (kontaktid) Hiiumaal õppinud noorte kohta kontakti hoidmiseks ning Hiiumaa arengusse kaasamiseks.	2019–2025	Hiiumaa Arenduskeskus ja Hiiumaa Vallavalitsus / koolid		X	Algatuskoosolek ning töökoosolek toimunud. Aastalõpu üritus 2018. 2021. aastal on alustatud kohaturundusstrateegia tegevuskava projekti Noored Hiiumaale elluviimist. Toimub koostöös Haridus- ja kultuuriosakonna, arenduskeskuse ja koolidega.	Arenduskeskuse projekt “Noored Hiiumaale”. 2021 seisuga on loodud infobaas, kuhu on oma kontaktandmed andnud 53 Hiiumaal õppinud noort. Loodud on ka sotsiaalmeedia grupp nende noorte ühendamiseks. Projekti veab eest projektijuht noorte seast, kes tegeleb kaasamisürituste ja kontaktide kogumisega.
<i>Meede 6. Hiiumaa valla eelarve koostamist ja täitmist on juhitud vastutustundlikult</i>						
Minnakse üle tekkepõhisele eelarvestamisele.	2019	Hiiumaa Vallavalitsus	X		X	X

Tegevused	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
Kaasavat eelarvet rakendatakse vallaülel. vallaülel.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus	X		Ellu viidud 3 korda. riigiteataja.ee/akt/422112018032	Jätkeb vallaülel, 2021. korraldatud viiakse ellu 2022 aastal.
<i>Strateegiliste kavade koostamine</i>						
Koostatakse Hiiumaa valla üldplaneering.	2019–2023	Hiiumaa Vallavalitsus			2021 a. AB Artes Terrae OÜ hanke võitjana koostab valla tellimusel ja tihedas koostöös planeeringut vastavalt lähteülesandele. Kehtestamine on planeeritud 2023.a.	On töös, ajagraafikust veidi maas, samas on ka riik pikendanud lõpptähtaega, arvestades töömahukust ning vajalikku põhjalikkust.

1.1.1 Tegevuse võtmenäitajad

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase 2019	Tase aastaks 2021	Tase 2022
Vallavalitsuse ja osavallavalitsuste töötajate / teenistujate rahulolu tööandjaga – viiakse läbi 1 kord aastas	Uuring	Esimene uuring viiakse läbi 2019.a	Lepitakse kokku I küsitluse järel.	Pole tehtud/ Veebr 2021 tehakse	Tehtud aastal 2021	Uus uuring viiakse läbi märtsis 2022
Avaliku sektori investeeringute maht (miljonit eurot)	Rahandusministeerium	1,382	kasvav	6,198 miljonit eurot (2019)	8,439 miljonit eurot (2020)	11,9 miljonit eurot (2021)
Aktiivselt tegutsevate mittetulundusühingute osakaal MTÜ-de üldarvust	Äriregister, SA Hiiumaa Arenduskeskus	65% ¹	Kasv 10%	67 (01.01.2020)	69 (01.01.2021)	MTÜde üldarv on 01.01.2022 seisuga 305, neist 63 on mitteaktiivsed. Aktiivsete

¹ Kriteerium: majandusaasta aruanne esitatud, tegevus toimib. Kokku oli seisuga 10.08.2018 registris 277 MTÜd, 181 on aktiivsed ja 96 mitteaktiivsed (28 – majandustegevust ei toimunud ja 68 – aruanne esitamata või likvideerimisel või kustutamishoiatusega).

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase 2019	Tase aastaks 2021	Tase 2022
						osakaal on 80%
Külade esindusorganiga (külaselts, külavanem) hõlmatud külade arv	Külaseltsid või Kodukant Hiiumaa	22	60		Külavanemaid ei ole lisandunud	Külavanemaid ei ole lisandunud

1.2 TURVALISUS

Tegevused	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
Turvalisuse nõukogu tegevuse koordineerimine.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Koordinaator on Piret Sedrik.	Koordinaator on Piret Sedrik.
Regulaarsed kohtumised ja õppused Politsei- ja Piirivalveameti, Päästeameti, vabatahtlike päästjate - merepäästjate, Kaitseliidu jt turvalisust tagavate organisatsioonidega ning nende tegevuse toetamine (koostööprojektid).	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Jooksvalt	Pidev tegevus.
Koostööprojektide läbiviimine vabatahtlike päästjate (sh merepääste) võimekuse toetamiseks.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Jooksvalt	Pidev tegevus.
<i>Meede 1. Ennetustegevus lasteaedades, koolides, noortekeskustes laste ja noorte õigusrikkumiste ennetamiseks ja/või vähendamiseks</i>						
Teavitustöö alkoholi ja mõjuainete kahjulikkusest ning tegevused nende kättesaadavuse vähendamiseks.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus/ Tervisenõukogu; riiklik eestvedaja on Tervise		X	Valla pädevuses on terviseprofiilist tulenevad ülesanded. 2020. a alustas tegevust sõltuvusnõustamise tugigrupp,	Valla pädevuses on terviseprofiilist tulenevad ülesanded. Tugigrupp jätkas.

Tegevused	Elluviimise aeg	Vastutaja/ eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
		Arengu Instituut (TAI)			millel vald on kaasfinantseerija.	
<i>Meede 2. Ennetustegevus laste ja noorte õiguskuulekuse kasvatamiseks</i>						
Ohutusalane teavitustöö koostöös Maanteeameti, Politsei- ja Piirivalveameti ning Päästeametiga erinevatele vanuse- ja sihtrühmadele.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Helkurikampaania, jalgratta kiivrite jagamine. PPA suhtleb otse koolide ja lasteaedadega – helkurkampaaniad, liiklusohutus jms. Transpordiameti koostöö vallaga toimiv.	Helkurikampaania, jalgratta kiivrite jagamine. PPA suhtleb otse koolide ja lasteaedadega – helkurkampaaniad, liiklusohutus jms. Transpordiameti koostöö vallaga toimiv.
<i>Meede 3. Kodanike teadmiste ja aktiivsuse soodustamine turvalisuse küsimustes (õigusrikkumistest teavitamine, kodanike enda aktiivsuse tõstmine oma vara kaitsmisel, naabrivalve jms)</i>						
Teavituskampaaniatest osavõtt ja läbiviimine (vägivallavastane ennetustöö, mõjuainete kahjulikkuse teavitustegevus; muude riskikäitumiste vähendamisele suunatud tegevused).	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus osaleb koostööpartnerina kampaaniate läbiviijatele			Vald osaleb ja teeb teavitust kampaaniatest oma meediakanalite kaudu. Sotsiaalkindlustusameti poolt on maale toodud ning Eesti vajadustele kohandatud juhtumikorralduslik koostöömudel MARAC, mille tiimi kuuluvad ohvriabi, lastekaitse spetsialist, korrakaitse ja prokurör ning vajaduspõhiselt valdkonna (haridus-, Töötukassa,	Vald osaleb ja teeb teavitust kampaaniatest oma meediakanalite kaudu. Aitasime teavitada Sotsiaalkindlustusameti asendushoolduse teavituskampaaniat “Laps on pereootel”, mille eesmärk oli leida asendushooldust vajavatele lastele hoolduspere.

Tegevused	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
					sotsiaal-) spetsialist.	
Maakonna kriisikomisjoni töö korraldamine ning kriisiplaani koostamine.	2019-2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X		

1.2.1 Tegevuse võtmenäitajad

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase 2019	Tase aastaks 2021	Tase 2022
Kuritegude arv 10 000 elaniku kohta	Justiitsministeerium, Statistikaamet, JS009	75 Kokku 70 (2017)	Püsiv kahanemine	Kokku 71 (2018)	Kuriteod kokku ² (2019.a) 94 (2020.a) 165	Kokku 83 (2021)
Pääteteenistuste registreeritud sündmused	Statistikaamet	82 (2016)	Püsiv kahanemine	134 (2018)	Kokku ³ (2019a) 107 (2020a) 110 2021 156 Tõusnud on ametkondliku abi osutamise- loodujõududes põhjustatud sündmused, kiirabi ja abivajavate inimeste abistamine	150
Alaealiste süütegude arv	Politsei- ja Piirivalveamet	44 (2017)	Püsiv kahanemine	47	29	Kokku 36 (2021)

² Registreeritud kuritegude andmed sisaldavad ka kuriteokatseid.

³ 2019a/ 2020a tulekahju 40/17, naftasaadustega saastumine 1/0, kemikaalidega saastumine 0/1, loodujõudude põhjustatud sündmus/ ohu likvideerimine 53/92, liiklusõnnetus 13 /0

2019 kuriteod Eestis maakonniti 10 000 elaniku kohta:

Kuritegude arv 10 000 elaniku kohta

Tallinnas pandi toime
39%
registreeritud kuritegudest

2020 kuriteod Eestis maakonniti 10 000 elaniku kohta:

Kuritegude arv 10 000 inimese kohta maakondades

Tallinnas pandi toime
37%
registreeritud
kuritegudest

1.3 RAHVATERVIS

1.3.1 Maakondlikult olulised investeeringuobjektid

Hiiumaa Haigla ruumiprogrammi ümberkorraldamine.

Tervisekeskuse rajamine.

Tegevused	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
<i>Meede 1. Uutele spetsialistidele munitsipaaleluruumide võimaldamine</i>	2021–2025					
Toetussüsteemi väljatöötamine Hiiumaa vallas tööd alustavale perearstile	2021				Tööplaanis 2021. Olemas noore spetsialisti toetus.	Uute perearstide toetamise korra välja töötamine. Uus kord võeti vastu jaanuaris 2022. https://www.riigiteataja.ee/akt/428102020048
<i>Meede 2. Koostöös tervishoiuteenuste pakkujatega tervisliku mõtteviisi edendamine</i>						
Viiakse läbi süsteemselt terviseedenduslikke tegevusi ja propageeritakse tervislikke eluviise.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Lasteasutuste toitlustus luubi all – spetsialisti, Reelika Õigemeele haridusasutuste toitlustuse uuring ja nõustamine. Lisanduvad personaalsed menüüd kõikidele haridusasutustele arvestades võimalusi ja vajadusi.	2021. a uued menüüd haridusasutustele, mis lähtuvad uuest määrusest. Valdkondliku arengukava koostamine. Kohaliku toidu info jagamine haridusasutustega. Vaktsineerimisinfo jagamine ja ajakohastamine.
Tervishoiu- ja hoolekandeasutustes pakutakse kohalikku toitu.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Koostöö tervisedendaja, arengu- ja sotsiaalosakonnaga.	Toimub koostöös tervisedendaja, arengu- ja sotsiaalosakonnaga.
Osaletakse aktiivselt asjakohastes programmides ja	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Pidev osalemine – Liikuma kutsuv kool,	Pidev osalemine – Liikuma kutsuv kool, TEK-id, TEL-id. Peakokad koolis jms.

Tegevused	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
kampaaniates.					TEK-id, TEL-id. Peakokad koolis jms.	Vaktsineerimiskampaaniad, haridusasutuste nõustamine COVID olukorras (kiirtestimine jne)
<i>Teema arengukavade koostamine</i>						
Koostatakse Hiiumaa tervise- ja heaoluprofiil.	2019	Hiiumaa Vallavalitsus	X		Koostatud	Kehtib 2019-2022. Eeltöö tegemine e-profiili loomiseks (Tallinna Tervishoiu Kõrgkool)

1.3.2 Tegevuse võtmenäitajad

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase aastaks 2020	Tase aastaks 2021	Tase aastaks 2023
Tervena elada jäänud aastad sünnimomendil Mehed Naised	Tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaas, TE753 Statistikaamet, TH753	2015/2016 55,31 (Eesti 53,92) 60,47 (Eesti 57,38)	Kasvav	2017/2018 54,11 (Eesti 53,41) 58,88 (Eesti 56,23)	2018/2019 56,31 (Eesti 53,34) 56,80 (Eesti 56,56)	2019/2020 59,74 (Eesti 54,74) 61,24 (Eesti 58,50)
Ülekaaluliste ja rasvunute osatähtsus 16–74.a seas	Tervise Arengu Instituut	51,4% (2018) <i>Eesti keskmine 47,6%, Eesti madalaim 41,3%</i>	Püsiv kahanemine	Uusi uuringuid pole tehtud	Uusi uuringuid pole tehtud	2020 uuringu kohaselt Lääne-Eestis ülekaalulisi ja rasvunuid: 66,7% meestest ning 54,7% naistest (konkreetselt Hiiumaa kohta andmed puuduvad)
Ülemäärase kehakaaluga	Tervise Arengu Instituut	37% (2015/16. õa)	Püsiv	Uusi uuringuid	Uusi uuringuid	2018/2019 Euroopa

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase aastaks 2020	Tase aastaks 2021	Tase aastaks 2023
üldhariduskoolide (6 tk) 1. klasside õpilased		<i>Eesti madalaim Tartumaal 24% ja Harjumaal 25%</i>	kahanemine	pole tehtud	pole tehtud	laste kasu seire uuringu andmetel 29%, samas 4. klassi laste hulgas 49%

1.4 VABA AEG, SPORT, KULTUUR JA NOORSOOTÖÖ

1.4.1 Maakondlikult olulised investeeringuobjektid

- Hiiumaa spordikeskus sh tennise sisehall ja jalgpalli kunstmuruväljak
- Multifunktsionaalne kultuurikeskus Kärdlasse.
- Käina Kultuurikeskuse renoveerimine.
- Noortekeskuse tegutsemiskohtade kaasajastamine, sh Kärdla noortemaja kolimine valmivasse Hiiumaa spordikeskusesse.
- Muuseumihoidla rajamine.
- Paluküla terviseraja arendamine, sh kunstlume tootmise võimaluste loomine. Kunstlume tootmise võimekus valmis detsembril 2020.
- Palade Spordihoone renoveerimine. Energia audit koostatud - valmistatakse ette projektitaotlust CO-2 meetmesse.
- Emmaste spordikeskuse renoveerimine.
- Nurste krossiraja renoveerimine. – kaasavast eelarvest 2020.

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/ eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
Töötatakse välja ühtne Hiiumaa esindamise vorm ja stiil (võistlusvorm, esindusriided, logod jms.) koostöös erasektoriga.	2019-2021	Hiiumaa Vallavalitsus / Hiiumaa Spordiliit		X	Spordikoolil on ühtne vorm, kuid esindusvormi ei ole. On olemas ühtne element Eestimaa suvemängudel osalemiseks. On vaid Hiiumaa logoga särgid. Siin on arenguruumi.	Teemaga tegelemise vajadus välja toodud valdkondlikus arengukavas. Uus CVI
<i>Meede 1. Vaba aja-, kultuuri- ja sportimisvõimalused on mitmekesised ja kaasaegsed kõikides Hiiumaa piirkondades</i>						
Rajatakse igasse osavaldasse uusi ja hoitakse kaasaegsetena mänguplatsid, palliplatsid, välijõusaalid, loodusrajad, rehabilitatsiooni-väljakud jne.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Lasteaeda seiklusrada tehtud. Mänguväljakud. Emmaste ja Leisu välijõusaal. Suuremõisas välijõusaal. Kõik planeeritud on valminud, lisaks discgolfi rada Paladel.	Emmastes rajatud discgolfigolfipark, kaasava eelarve abil Nurste krossirada parendatud. Kõrgessaare välijõusaal.

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
Järjepidevalt hooldatakse ja parendatakse koolistaadioneid (nt Lauka koolistaadion, Kärdla staadionihoone olmetingimused, Emmaste koolistaadion).	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Kärdla staadionihoonele sai Spordikooli toetuse, Emmastes parendatakse. Kärdla staadionihoone valminud. (Palade parendus 2021 eelarveplaanides), Emmaste spordikeskus renoveeritud.	Palade staadion uuendatud. Valminud on Hiiumaa Spordikeskus, valmistatakse ette Palade spordikeskuse rekonstrueerimist. Teema oluline ja aktuaalne ja käsitletud valdkondlikus arengukavas.
<i>Meede 2. Huvitegevus sh rahvakultuuriga tegelemine on kättesaadav igale Hiiumaa inimesele</i>						
Luuakse ühtne üle-hiiumaaline kultuuri-, spordi- ja vaba aja tegevusi kajastav veebileht, mis on osa www.hiiumaa.ee lehest.	2020-2021	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Töö käib	Hiiumaa Arenduskeskusel töös.
<i>Meede 3. Merekultuur ja -sport on au sees</i>						
Toetatakse meresporti harrastamist taristu parendamise ja sportimisvõimaluste tekitamisega (treener, treeningvahendid) Hiiumaa valla sadamates.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus / Hiiumaa Spordikool / Hiiumaa Spordiliit		X	Sõru Merekool ja Dagö tegutsevad kolmes sadamas. Koostöö Vallavalitsuse, Spordikooli ja Spordiliiduga toimib. Vald on toetanud nii rahaliselt kui sisuliselt. Treenerid on Spordikooli personal, inventar Jahtklubil Dago. Purjetamine toimub alates 2020. aasta sügisest aastaringiselt.	EOK projekt "Sport kooli"-purjetamise treening Kärdla Põhikoolis.
<i>Meede 4. Spordi ja kultuuritegevuse juhtimine</i>						

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
<i>ning korraldamine toimub ühtselt ja professionaalselt</i>						
Hiiumaa spordikeskuse valmimise järgselt kasutusest väljalangev taristu võõrandatakse või leitakse uus kasutusotstarve (Polgu võimla, Mängude Maja, Kõrgessaare mnt 2 noortekeskus).	2020–2023	Hiiumaa Vallavalitsus			Spordikeskus valmib 2021.	Spordikeskus on valmis.
Kaardistatakse Hiiumaa spordivaldkonna korraldus ning töötatakse välja tegutsemispõhimõtted.	2019	Hiiumaa Vallavalitsus		X	2020. aastal spordikool reorganiseeritud munitsipaalhuvikooliks. Tööd on alustanud Hiiumaa Sport. Spordivaldkonna arengukava ja tegevuskava koostatakse aastal 2021. Spordinõukogu on loodud.	Loodi spordikomisjon, mis toimetab regulaarselt. Koostati valdkondlik arengukava perioodiks 2022-2030.
Koostatakse igal aastal jooksva aasta 1. detsembriks järgmisel aastal Hiiumaal toimuvate spordi- ja kultuurisündmuste kalender.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Info koondamine toimub, jälgimine ja arvestamine on keerulisem. Ettepanek kultuuritöötajatelt: kalender pannakse kokku augusti koosolekul (eelarve planeerimisega seotud). Sündmuste kalendrit, mis täieneb jooksvalt, hallatakse hiiumaa.ee lehel. Valla hallatavate asutuste sündmused on läbi arutatud eelarve koostamiseks.	Info koondamine jäi lünklikuks (COVID). Teavitati üritusekorraldajaid Hiiumaa.ee lehe võimalustest. Alustati hiiumaa.ee lehe kasutajamugavuse suurendamisega.
Töötatakse välja ühtsed üle-hiiumaalised huviharidustoetuse kasutamise põhimõtted.	2019-2020	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Loodud klubide ja erahuvikoolide toetamise pearaha süsteem; alustatud iga-aastase seirega noorte küsimustikena. 2020. aastal võeti vastu hh ja ht	2021.a. võeti vastu toimetulekuraskustes, puudega last kasvatavate ja paljulapseliste perede huvihariduses ja -tegevuses

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/ eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
					täiendava toetuse kord. Viidi läbi noorte küsimustik, mille tulemusi võetakse arvesse 2021. aasta prioriteetide seadmisel.	toetamise kord.
Töötatakse välja sportlaste tunnustamise põhimõtted Hiiumaa esindamisel saavutatud väljapaistvate tulemuste eest.	2020	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Väljatöötamisel. Põhimõtted olemas. Valdkondliku arengukava koostamisel tegeletakse ka selle teemaga.	Valdkondlikus arengukavas teema markeeritud. Selgus, et teema vajab suuremat kaardistamist ja kaasamist.
Kehtestatakse ühtsed põhimõtted spordiorganisatsioonidele ja kultuurisündmustele toetuse andmisel.	2019	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Loodud mittetulundusliku tegevuse toetamise kord. Ei kata siiski kogu temaatikat.	Toimiti kehtestatud kordade järgi.
Täiendatakse Hiiumaa valla mittetulundusliku tegevuse toetamise korda suursündmuste toetamise osas.	2021	Hiiumaa Vallavalitsus			(eeltöö) Tähtsündmuste nimekiri tekitatakse praegu erinevate osapoolte koostöös http://hiiumaa.events/tahtsundmused	Toimused temaatilised arutelud. Valdkondlike arengukavadesse teema lisatud.
Koordineeritakse Hiiumaa noortesporti	2020-2025	Hiiumaa Vallavalitsus koostöös kodanikuühendustega		X	SA on muudetud VK otsusega Kärdla osavalla hallatavaks asutuseks alates 01.09.20. Kogu noortesporti pole võimalik/vajalik koondada, need on MTÜ-d ning sunniviisiliselt kedagi kooliga liita pole võimalik. Ehk seda plaani me ei täida.	Noortesport teemana valdkondlikus arengukavas.
Toetatakse etendus-, kontsert- ja näitustegevusi vajaliku taristu inventariga nt peolauad, toolid, välitelgid, mobiilne välilava.	2019–2025	Osavaldade kultuurivaldkonna asutused		X	Olemas ainult mõningane varustatus. Väga suur vajadus lava ja muu seesuguse järgi. 2020 aastal esitas Kuused OÜ taotluse välilava soetamiseks, mis	Soetatud välilava on olnud 2021.a. aktiivses kasutuses.

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/ eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
					on saanud positiivse vastuse. Vallavalitsus ostab väililava kasutamist 10 000 euro eest ettemaksuna.	
<i>Meede 5. Raamatukogud ja muuseumid on innovatiivsed, pärandkultuuri säilitavad mäluasutused</i>						
Kaasajastatakse Hiiumaa raamatukogude tehnilist baasi ja sisustust.	2020–2025	Hiiumaa Vallavalitsus / Hiiumaa raamatukogud		X	Laenutus- ja tagastusautomaat on Kärdlasse paigaldatud, Käina tuleb, samuti raamatutesse QR koodid. Turvaväravad veel paigaldamata Hellamaal, Paladel ja Suuremõisas on kontaktivabad tagastus- ja laenutuskastid, millele juurdepääs ööpäevaringne.	2021.a. sügisest alustas Kärdla Linnaraamatukogu ID-kaardiga sisenemist, et lugeja saaks töötajate välisel ajal laenutada ja teha kaugtööd täiesti kontaktivabalt. Kärdlas on kõik teavikud varustatud RFID koodidega, kasutuses on turvaväravad, videokaamerad.
Korraldatakse ümber raamatukogude tegevuskohad	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Lauka raamatukogu töötab kooli ruumides ja on kooliraamatukogu ülesannetes. Loodud Kõrgessaare raamatukogu kolme tegevuskohaga (Kõrgessaare, Lauka kool, Kõpu teeninduspunkt)	Lauka raamatukogu on nii Kõrgessaare haruraamatukogu kui kooliraamatukogu. Kõpus teeninduspunkt, mis toimib ainult koduteenindusena.
Muuseumide tegevuse korrastamiseks ja kooskõlastamiseks koostatakse valla osalusel asutatud muuseumide ja näitusepindade koostöö- ja turunduskava.	2019-2025	Hiiumaa Vallavalitsus/ SA Hiiumaa Muuseumid		X	Tehtud ettekanne-ülevalde “Hiiumaa muuseumimaastik”, koostatakse muuseumide kaardistust ühishoidla jaoks, iga-aastaselt turundatakse muuseumi koos (ühisvoldiku väljaandmine), koostöös korrastatakse Sõru	2021.a. võeti kasutusse ühispilet, kus osalevad SA Hiiumaa Muuseumid, Sõru muuseum, samuti Tuuletorn ning Suuremõisa loss

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
					muuseumi kogud.	
<i>Meede 6. Hiiumaa noorsootöö toimib keskselt koordineerituna ning vastavalt Eesti Avatud Noortekeskuste heale tavale</i>						
Arendatakse nutikat noorsootööd ja kaasajastatakse inventari.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus / noortekeskused		X	Kõik noortekeskused on osalenud ENTK avatud noortekeskuste projektikonkursil./Avatud noortekeskuste projektikonkursi asemel sai taotleda avatud noorsootöö tegevustoetust.	Valminud on 2 uut innovaatilist mudelit noorsootöös: kaasamismeetod “Põgene VINGu käest” ning noorteinfo platvorm ja äpp Infohunt.
<i>Maakondlikult olulised investeeringuobjektid</i>						
Hiiumaa spordikeskus sh tennise sisehall ja jalgpalli kunstmuruväljak.	2019–2023	Hiiumaa Vallavalitsus			Valmib 2021. aasta sügisel.	Valminud
Käina Kultuurikeskuse renoveerimine.	2021–2022	Hiiumaa Vallavalitsus			Valmib 2021. aasta sügisel.	Lükkus edasi 2022-23.
Emmaste spordikeskuse renoveerimine.	2019–2021	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Tenniseväljak uuendatud, korvpalliväljak renoveerimisel. Projekteeritakse spordihalli laiendamist. Korvpalliväljak renoveeritud.	Jätkati ja lõpetati 2020 alustatud töid. Valmis skatepark ja kettagolfi väljak.
Palade spordihoone renoveerimine.	2019–2023	Hiiumaa Vallavalitsus			Ettevalmistamisel, et töösse 2021. Energiaaudit tehtud, ettevalmistus CO2 projektitaotluseks, mis esitati 2021	Rahastusotsus CO2-st olemas- lõpptähtaeg 2023 oktoober
Paluküla terviseraja arendamine, sh kunstlume	2019–2022	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Kergliiklustee ja lumetootmise võimekus olemas ehk tehtud.	Uus detailplaneering töös

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
tootmise võimaluste loomine.					Edasine arendamine teenindushoone.	

1.4.2 Tegevuse võtmenäitajad

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase aastaks 2020	Tase aastaks 2021	
Hiiumaa sportlike suurürituste arv ⁴	Hiiumaa vald	12+	säilitamine	2019 ei toimunud maratoni ja ratsupäevi. Üle-eestilise tähtsusega sündmuste loetelu toodud arengukavas lk 22	Pandeemia tõttu ei ole võimalik sündmuste toimumise arvu võrrelda. Mittetulundusliku tegevuse toetamise korda lülitatakse sisse sündmuse toetamise stipendiumi osa, mis aitaks kaasa uute tegemiste ellu kutsumisele.	Pandeemia tõttu ei ole võimalik 2021. aastal toimunud sündmuste arvu võrrelda. Aastal 2021 jäid eriolukorra tõttu ära mitmed sündmused (nt Kärkla CUP)
Kvalifikatsioonile vastavate treenerite arv ⁵	Eesti Spordiregister	29	säilitamine	29, s.h. Hiiumaal töötab 17	Hiiumaal töötab 26	36 kvalifikatsiooniga treenerit
Aktiivselt sporditegevuses osalevate laste arv (vanus 5 kuni 19) sh mitmes tegevuses osalejad	Hiiumaa vald	580	uute osalejate püsiv kasv	590	527 (Spordiregistri andmetel)	506 noort (Spordiregistri andmetel)
Aktiivselt liikumistegevuses osalevate täiskasvanute osakaal (vanus 20+)	Tervise Arengu Instituut	68,6% (2018) <i>Eesti</i>	Püsiv kasvamine	Uuring alles algas, eelmisega võrdlus	600 (Spordiregistri andmetel)	617 täiskasvanut (Spordiregistri

⁴ Kriteeriumiks osalejate arv.

⁵ August 2018 on tasemed: EKR 3= 13 abitreener; EKR 4= 6 nooremtreener; EKR5= 7 treener; EKR6= 3 vanemtreener.

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase aastaks 2020	Tase aastaks 2021	
		<i>keskmine 70,8, Eesti kõrgeim 89,5%</i>		puudub.		andmetel)
Hiiumaa kultuuri suurürituste arv	Hiiumaa vald	10+	Säilitamine	10+ (s.h. 2019: Kassari Kultuurineljapäevad, tuulekala festival, lastefestival, KAKU, Sõru Jazz, käsitöölaadad, Hiiu Folk, Homecoming, Kalana Sound, kohvikutepäevad, Pühalepa muusikaf. jne)	2020 on 20+, sh. : Pühalepa muusikafestival, maakondlikud laulu- ja tantsupäevad, Hiiu Folk, Sõru Jazz, Sõru Saund, lastefestival, lestafest, tuulekala festival, Kärkla linna päev, kohvikutep., VahuVeiniViikend, Hiiu Kala ja Õlle festival, Suuremõisa Live, Nargenfestivali raames – Kreegi päevad ja Pärdi päevad, Sõru merepäevad, Hiidlaste kevadlaat, Suvine käsitöö ja omatoodangu laat, Kila-kola laat, Hiidlaste sügislaat ja Talvine Käsitöö- ja omatoodangu laat, Hiiumaa öölaulupidu, Hiiumaa Kalurite Päev, Soera simman,	2021.a. toimus 20+: Hiiu Folk, Sõru Jazz, Sõru Saund, Pühalepa muusikafestival, Lestafest, Tuulekala festival, Kärkla linna päev, Kodukohvikutepäevad Hiiumaal, VahuVeiniViikend, Hiiu Kala ja Õlle festival, Suuremõisa Live, Pärdi päevad, Sõru Merepäevad, Hiidlaste kevadlaat, Suvine käsitöö ja omatoodangu laat, Kila-kola laat, Hiidlaste sügislaat ja Talvine Käsitöö- ja omatoodangu laat, Hiiumaa Öölaulupidu, Soera simman, Festival Gamba Vaim, Homecoming...

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase aastaks 2020	Tase aastaks 2021	
					Hiiumaa Tantsu Festival, Festival Gamba Vaim, Hiiu huumoripäev, Homecoming...	
Huviringide arv ⁶	Hiiumaa vald	106 (mai 2018)	Säilitamine		Haridusregistri andmetel 166 õpperühma, sh Kärdla muusikakooli ja Käina huvikeskuse muusikaerialade rühmatunnid ja Emmaste VAKi ning Kärdla Kultuurikeskuse täiskasvanute ringid.	Haridusregistri andmetel 187 õpperühma, sh Kärdla muusikakooli ja Käina huvikeskuse muusikaerialade rühmatunnid ja Emmaste VAKi ning Kärdla Kultuurikeskuse täiskasvanute ringid
Huviharidusse kaasatute arv	Hiiumaa vald	Õppijaid 402, nendest 55 mitmel erialal (mai 2018)	Vähemalt 40% elanikkonnast		420 unikaalset noort kolmes Hiiumaa huvikoolis.	425 unikaalset noort kolmes Hiiumaa huvikoolis
Noorsootöötaja kutsestandardile vastavad noortekeskuste töötajad	Hiiumaa vald	4/9 (44,4%)	100%	1/12	1/12	2/12
Noorsootöö kvaliteedihindamine (Kõik noortekeskused läbivad kvaliteedihindamise iga 3 aasta järel)	EANK	Läbi viidud kõigil EANK	Vastavad kvaliteedinõuetele, üheski hinnatavas näitajas ei tohi olla	Hetkel on hindamine käimas (märts 2020)	Kvaliteedihindamine läbi viidud.	Kvaliteedihindamise raport võetud aluseks valdkondliku arengukava

⁶ Laste ja täiskasvanute huviringid sh ka koolides, päevakeskustes.

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase aastaks 2020	Tase aastaks 2021	
		liikmetel 2017	väärtus väiksem kui 3.			koostamiseks.

Täiendav info: Jahtklubi Dago tõi 2019. aastal Hiiumaale Purjetamise Eesti Meistrivõistlused. Eesti Jahtklubide Liit hindas korraldust väga kõrgelt ning ka selle aasta juulis on EMV etapp kahepaatide klassides siia tulemas. Dago seisab selle eest, et Muhu Väina regatt Hiiumaale sisse põikaks ka sel aastal. Lisaks algatas Dago eelmisel aastal kaks uut võistlust: Dago regatt (avamere purjetamine) ja Oti regatt (Optimist klass). Kui eelmisel aastal osales mõlemal võistlusel vaid Hiiumaa purjetajad (v.a. paar üksikut erandit), siis sel aastal teeme mõlema võistluse puhul hüppe Eesti tasemele. Dago regatt saab olema purjetamise Eesti karikasarja üks etappidest, st ootame vähemasti 50% aluseid ka väljastpoolt Hiiumaad. Oti regatt saab olema Eesti Optimist Klassi Liidu sisenejarja üks etappidest, st ootame noori purjetajaid ka väljastpoolt Hiiumaad (Saaremaa Merispordi Seltsist, Haapsalu Jahtklubist jne). Usume, et samm-sammult saavad neist üritustest Eesti tasemel sportlikud suurüritused. 2018. ja 2019. aastal korraldati jääpurjetamise ja jääsurfi Euroopa tasemel tiitlivõistlusi Hiiumaal. Aastal 2021 toimusid - Kärkla Race (Eesti Karikavõistluste etapp), III Oti regatt, Dago regatt.

Treenerid:

Hiiumaa treenerid seisuga 2019 aasta lõpp: EKR 6 – 1; EKR 5 – 10 (6 töötab Hiiumaal); EKR 4 – 5 (3 töötab Hiiumaal); EKR 3 – 13 (7 töötab Hiiumaal). Kokku EKR treenereid 29 ja neist 17 töötab Hiiumaal. + 7 juhendajat

Spordiregistri andmetel oli 2019 aastal Hiiumaa spordiharrastajate arv - 1204 ja nendest lapsi 5-19 aastased - 590 (P 325 ja T 265).

Jalgpall 109, Kergejõustik 63, korvpall 42, purjetamine 57, orienteerumine 46, ratsutamine 44, tennis 37, võrkpall 88, ujumine 50, võimlemine 5, saalihoki 9, lennuketta sport 2, laskmine 13, kulturism ja fitness 11, karate 2, kabe 12.

Hiiumaa treenerid seisuga 2020 aasta lõpp:

Hiiumaa sissekirjutusega treenereid – 36, neist Hiiumaal treenerina tegutsemas – 21 (neist 14 Spordikoolis): EKR7 – 1, EKR6 – 1, EKR5 – 6, EKR4 – 3, EKR3 – 10.

Spordiregistri andmetel on Hiiumaal 527 noort sportimas, vanuses 5-19. Täiskasvanuid vanuses 20+ on Hiiumaal 600 harrastajat.

https://www.spordiregister.ee/et/statistika?module=har&submit=query&aasta=2020&param=org&pk_id=2

1.5 HARIDUS

1.5.1 Maakondlikult olulised investeeringuobjektid

Kärdla Põhikooli uue õppehoone rajamine – 2020 koolihoone projekteerimine käib. 2020 a lõpu seisuga projekteerimine on jõudnud lõppfaasi, 2021. algas ehitamine, peaks lõppema ja hoone valmima 2022. lõpus.

Hiiu Valla Lasteaia Kalda maja renoveerimine - 2019 a pärast hanke avamist otsustas VV, et rajatakse uus kaasaegne ja energiatõhus lasteaed aastaks 2023 (eelarvestrateegias investeering 2022-2023)

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
<i>Meede 1.Hiiumaal on võimalik omandada konkurentsivõimeline haridus, jätkamaks õpinguid või tööelu nii kodu- kui välismaal</i>						
Lepitakse kokku ja määratletakse, mis on Hiiumaa üldhariduskoolides eripärad.	2019-2021	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Igal üldhariduskoolil peab olema õppekava üldosas määratletud oma kooli eripära. Sõnaselgelt on kooli eripära väljendatud 2 koolil, ülejäänud koolid nimetavad põhiväärtused. Neile saab soovitada oma kooli eripära selgemalt välja tuua. Õppekava saavad koolid igal aastal täiendada.	Eripärad koolide õppekavades välja toodud.
Kõpu õppekompleksile lisatakse lisaks õppefunktsioonile muid tegevussuundi.	2019–2020	Hiiumaa Vallavalitsus	X		Pansionaat. Ravikodu/Noortekodu. 2020 suleti Kõpu õppekoht, õpilased viidi Kärdlasse. Kõpu kompleksi loodi KLAT teenus.	Tegevusega alustanud Hiiumaa Vabakool.
Korraldatakse ümber Kõpu õppekoha õpe õppetevuseks teistes Hiiumaa koolides.	2020–2022	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Kõpu õppekoha õpilasi lõimitakse Kärdla Põhikooli tegevustega. 2019/2020 õppeaasta igal esmaspäeval on nende koolipäev Kärdlas. Alates 2020 septembrist toimub kogu õppetöö Kärdlas.	Tehtud.

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
					Uues õppehoones on projekteeritud eraldi hooneosa praeguse Kõpu õppekoha õpilastele.	
Alustatakse kompleksse süsteemi väljatöötamist erivajadustega õpilaste ellu astumiseks.	2022-2023	Hiiumaa Vallavalitsus / koolid / sotsiaalkeskus				PGS-st tulenevate lisaõppe võimaluste rakendamine.
<i>Meede 2. Laste erivajadused on õigeaegselt märgatud ja saadakse asjakohast tuge</i>						
Tagatakse tugispetsialistide kättesaadavus kõigile kooli- ja lasteaialastele (viiakse läbi vajaduste kaardistamine).	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus			Koosseisudesse tugispetsialistidele täiendavaid kohti loodud vastavalt vajadustele ja võimalustele. Vallavalitsuse struktuuri on loodud psühholoogi ametikoht, kes hakkab pakkuma teenust Hiiumaa lasteasutustele.	Koosseisudesse täiendavad kohad loodud. Tehtud ettepanek logopeedi ametikoha loomiseks vallavalitsuse struktuuri. Koolivõrgu analüüs koostamine.
<i>Meede 3. Hiiumaa haridusasutustes on kvaliteetne kohalik toit</i>						
Toetatakse haridusasutustes kohalike tootjate poolt pakutava toidu kasutamist.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Kaardistatud toiduainete kogused ja asutustele on antud soovitusel kasutada maksimaalselt kohalikku toitu.	Igal aastal seire eelneva aasta kohta – palju kasutatakse kohalikku toorainet haridusasutuste koolides. Asutustele info ning soovitusel jagamine kohaliku toidu soetamise eelistamise kohta.
Korraldatakse regulaarselt terviseteadlikkuse infopäevi, koolitusi jms nii lastele kui lapsevanematele ja haridusasutuste juhtkonnale	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus / haridusasutused/ tervisenõukogu		X	Tervisenõukogu tegevuskavas.	Tervisenõukogu tegevuskavas – 2021 aastal planeeritud tegevused toimuvad 2022 aastal (COVID-19 olukorrast tulenevalt)

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
ning kokkadele.						
Rajatakse kooliaiad või -peenrad.	2019–2025	Hiiumaa haridusasutused / Hiiumaa Ametikool		X	Koostöö Hiiumaa Ametikooliga.	Koostöö Hiiumaa Ametikooliga.
<i>Meede 4. Haridusasutused soodustavad lisaks vaimsele arengule ka füüsilist arengut</i>						
Haridusasutustesse rajatakse siseterviserajad ja /või -alad ning parendatakse võimalusi aktiivsete õuevahetundide pidamiseks.	2019–2025	Hiiumaa haridusasutused		X	Kärdla, Palade ja Emmaste kooli slack-line rajad. Emmaste lasteaed sai siseterviseraja. Kärdla lasteaed sai siseterviseraja 2020, samuti Vigri lasteaed.	Kärdla Põhikooli uue õppehoone ja välialade projekteerimine. Emmaste, Kõrgessaare lasteaiad, Palade kool
Arendatakse ujumise algõpetust lasteaedades, põhikoolides.	2019–2025	Hiiumaa haridusasutused			Käivad ujulas regulaarselt. Koolidel suurendati ujumise algõppe läbimiseks vajalike tundide arvu 40 tunnini.	Ujumine jätkunud. Vald toetab Hiiumaa lasteaedade ujumisprogrammi (riiklik tunnustus).
<i>Meede 5. Ettevõtlikkus- ja ettevõtlusõpe</i>						
Noorte ettevõtlikkuse arendamine läbi praktika ja töövarjuks olemise korraldamine.	2019–2023	Hiiumaa Arenduskeskus (PATEE)			PATEE 2020-2023 tegevuskavas. Rajaleidjaga koostöös korraldatakse töövarjupäeva. Ei ole enam Rajaleidja ülesanne. Loodud on projektiprogramm noorte ettevõtlikkuse arendamiseks, kaks korda aastas taotlusvoorud.	Tegevused jätkunud projekti järgi.
Korraldatakse õpilasfirmade koolitusprogrammi juhendajatele.	2019–2023	Hiiumaa Arenduskeskus (PATEE)			2019 osales koolituse 3 juhendajat; tegevus jätkub (PATEE 2020-2023 tegevuskavas). 2020 osales 1	Tegevused jätkunud projekti järgi.

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
					juhendaja koolitusel.	
Toetatakse õpilasfirmade inkubaatorit.	2020–2023	Hiiumaa Arenduskeskus (PATEE)			PATEE 2020-2023 tegevuskavas.	Tegevused jätkunud projekti järgi.

1.5.2 Tegevuse võtmenäitajad

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase aastaks 2020	Tase aastaks 2021	Tase 2022
Kvalifikatsioonile vastavate õpetajate osatähtsus % üldarvust haridusasutustes (ametikohtade alusel)	Haridussilm.ee	Üldhariduskoolides 87/95 =91,6% (2016/17 õa) Kutseõppeasutuses 6/7= 85,7% (2016/17 õa) Koolieelses lasteasutuses 41/42=97,6% (2016/17 õa)	100%	Üldhariduskoolides 91/101 =90,1% (2019/20 õa) Kutseõppeasutuses 6/9= 66,7% (2019/20 õa) Koolieelses lasteasutuses 39/42=92,9% (2019/20 õa)	Üldhariduskoolid 87,61% Kutseõppeasutus Koolieelne lasteasutus 89,37%	90%
Gümnaasiumi lõpetamise tase	Haridussilm.ee	96% (2015–2017)	100%	100% (2019)	87,8% (2020)	100%
Osatähtsus haridusasutuste õpetajatest ametikohtade järgi vanuses alla 50 a	Haridussilm.ee	31% (2017/2018 õa)	Kasvav	46,9% (2019/2020)	Säilitamine	43,9%
Tervist edendavate lasteadeade võrgustikuga liitunud lasteadeade arv	www.terviseinfo.ee	2 ⁷	säilitamine	3 Kärdla Lasteaed	Lisandunud Suuremõisa-Lasteaed- Põhikool	Säilitamine

⁷ Hiiu Valla Lasteaed Kalda maja (2010) ja Vigri maja (2014) ja Palade Lasteaed (2013).

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase aastaks 2020	Tase aastaks 2021	Tase 2022
				(2010) Lasteaed Vigri (2014) Palade Lasteaed (2013)		
Tervist edendavate koolide võrgustikuga liitunud koolide arv	www.terviseinfo.ee	3 ⁸	säilitamine	3 Käina Kool Kärdla Põhikool Palade Põhikool	Lisandunud Suuremõisa-Lasteaed- Põhikool	Säilitamine, sisutegevuste osatähtsuse suurendamine
Palade Loodushariduskeskuse Hiiumaa haridusasutustele läbi viidud õppetundide arv	Palade Loodushariduskeskus	131 ⁹	Püsivalt kasvav	Kokku 2019/2020 85 läbiviidud õppetundide arv 2019 - 50 looduslaager - 15 Teadusklubi - 10 Õppeprogrammid matkadel - 10	Kokku 2020/21 101 läbiviidud õppetundide arv Õppeprogrammid- 60 looduslaager - 15 Teadusklubi, Väiketaibu - 20 Õppeprogrammid matkadel - 6	Kokku 2021 128 läbiviidud õppetunde. Õppeprogramme 70; looduslaagreid -18 Väike taibu - 20 Õppeprogrammid matkadel - 20

⁸ Käina Kool, Kärdla Põhikool, Palade Põhikool.

⁹ Hiiu Valla Lasteaed Kärdla maja- 4 tundi, Käina Lasteaed- 6 tundi, Kärdla Põhikool- 15 tundi, Lauka Põhikool- 10 tundi, Suuremõisa Põhikool- 4 tundi, Palade Põhikool- 20 tundi + loodusharidus- 50 tundi, Käina Kool – 6 tundi, Hiiumaa Gümnaasium – 16 tundi.

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase aastaks 2020	Tase aastaks 2021	Tase 2022
Vabaduse metoodikaga (Käitumisoskuste Mänguga) liitunud koolide arv	www.terviseinfo.ee	2 ¹⁰	säilitamine	2 Emmaste Põhikool Kärdla Põhikool	2	säilitamine
Kiusamisest vabaks metoodikaga liitunud haridusasutuste arv	http://kiusamisestvabaks.ee/	2 kooli ¹¹ 5 lasteaeda ¹²	säilitamine	Kärdla Põhikool; Lauka Kool Kärdla Põhikooli Kõpu õppekoht Kärdla lasteaed Kõrgessaare Lasteaed Vigri Palade Lasteaed Emmaste Lasteaed Naksitrallid Suuremõisa Lasteaed – Põhikool	Kõpu õppekoht väljas. Ülejäänud sama.	säilitamine
Ettevõtlusõppega koolide arv	http://evkool.ee/	2 ¹³	säilitamine	4 (Palade, Käina, Kärdla, Lauka)	Ettevõtlikkuse õpetamine on õppekavajärgne tegevus. Programmiga liitumine on vabatahtlik.	2021 liitus Ettevõtlusõppe programmiga 2 lasteaeda: Kärdla ja Palade lasteaed, koolitusel osales ka Vigri lasteaed.

¹⁰ Kärdla Põhikool, Emmaste Põhikool

¹¹ Kärdla Põhikool, Lauka Põhikool

¹² Hiiu Valla Lasteaia Kalda maja – metoodikakeskus Hiiumaal; Hiiu Valla Lasteaia Vigri maja; Palade Lasteaed; Emmaste Lasteaed Naksitrallid; Suuremõisa Lasteaed-Põhikool; Lauka Kool; Kärdla Põhikooli Kõpu õppekoht.

¹³ Kärdla Põhikool, Lauka Põhikool

1.6 SOTSIAALNE KAITSE

1.6.1 Maakondlikult olulised investeeringuobjektid:

- Sotsiaalkeskuse ehitamine (Pargi 3) - ehitus valmib 01.07.2020, teenusega alustatakse 01.09.2020.
- Hiiu Maakonna Hooldekeskus Tohvri laiendamine –15 koha jaoks, ehitushange läbi viidud, ehitus lõpetatakse 01.08.2021.
- Hiiumaa sotsiaalkeskuse tegevustoa (Kõrgessaare mnt 2, Kärkla) kolimine Tuuru majja (2019) – tehtud 01.07.2019.
- Pansionaadi teenuskohtade rajamine üle Hiiumaa - Kõpu pensionaadis 7-st kohast 4 täidetud.
- Samaaria Hiiumaa Hooldekodu hoone renoveerimine ja laiendamine - siseruumide, õueala ja seadmete kohandamine dementsusega inimestele viidi läbi ajavahemikul 26.04.2019 kuni 31.12.2019. Maksumus 85 190,46 €, millest KOV toetus 5 000, riigieelarveline toetus 71 227,74 ja omafinantseering 8962,72.
- Hellamaa perekeskuse arendamine.

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
<i>Meede 1. Sotsiaalteenuste korraldamine on ühtne ja võimekas</i>						
Sotsiaalteenuste osutamine ja toetuste maksmine viiakse ühtsetele alustele.	2019	Hiiumaa Vallavalitsus	X		tehtud	Tehtud
Töötatakse välja teenuste osutamise kvaliteedi-standardid.	2020-2022	Hiiumaa Vallavalitsus			Töötatakse välja 2022-2023	Töötatakse välja 2022-23
Kaasatakse vabatahtlikke sotsiaalhoolekandes.	2019–2022	Hiiumaa Vallavalitsus	X		tehtud	Koostöökokkuleppe Eesti Kodukant Liikumisega hankes „Vabatahtlike kaasamise koostöömudeli rakendamine hoolekandesüsteemis” perioodiks 1.10.2021 kuni 31.08.2023. a.
Koostatakse tervise- ja heaoluprofiil.	2019	Hiiumaa Vallavalitsus	X		tehtud	Kehtiv perioodil 2019-2022
<i>Meede 2. Sotsiaalteenuste kättesaadavus, nende pidev arendamine</i>						
Toetatakse psühholoogi, psühhiaatri, logopeedi, eripedagoogi jt	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X		Koolivõrgu analüüsis

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
tugiteenuste kättesaadavust kodu lähedal.						tugispetsialistide vajadus.
Jätkatakse ja laiendatakse pansionaaditeenuse osutamist üle Hiiumaa.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Teenuse arendamine: Pargi 3 II etapp, Hellamaa sotsiaalküla laienemise algatus.	Teenuse arendamine jätkub: Pargi 3 II etapp, Hellamaa sotsiaalküla projekteerimine.
<i>Meede 3. Sotsiaalteenuste vajaduspõhine mitmekesistamine</i>						
Üle maakonna viiakse läbi küsitlus, selgitamaks välja potentsiaalsed abivajajad ja nende vajadused erinevate sihtgruppide seas (1 kord 4 aasta jooksul).	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus	X		Eakate hulgas küsitlus läbi viidud 2019.a, plaanis küsitlus läbi viia ka teiste sihtgruppide seas/ 2021 märtsis puuetega tööeliste elanike küsitluse läbiviimine.	2021.a küsitlused läbi viidud tööeliste puuetega inimeste, töötute ja puuetega laste vanemate seas.
Omasteholdajate koormuse vähendamiseks arendatakse sotsiaalteenust sotsiaalhoolekande "Hooldamine perekonnas" kohaselt, kus toimub isiku hooldamine sobivas perekonnas, kelle liikmete hulka ta ei kuulu.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus			Hooldamine perekonnas planeeritud lahendada päevahoiuteenuse pakkumisega Pargi 3 II etapi, Käina päevakeskuse ja Hellamaa sotsiaalküla baasil.	Omasteholdajatele asendussüsteemi väljatöötamine 2023.aastal
Laiendatakse päevakeskuse teenuse pakkumist Käina osavallas.	2019–2022	Hiiumaa Sotsiaalkeskus		X		arendamisel/töös
Elanikke teavitatakse ja motiveeritakse hoolduspere teenuse osutamiseks.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	2020 aastal läbi viidud koostöös Sotsiaalkindlustusametiga teavituskampaania/üleskutse	2022/2023 plaan uuesti teha teavitamine
Pikaajalisi töötuid aktiveeritakse koostöös Töötukassaga (töõharjutuse järgselt tegevused jms).	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Pidev töö	Pidev töö
<i>Meede 4. Laste ja perede heaolu ja turvalisus on tagatud läbi ennetustegevuse</i>						
Korraldatakse esmatasandi	2019–2025	Hiiumaa		X	Pidev töö	Pidev töö.

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
ennetuslikke koolitusi ja programme lapsevanematele vanemlike teadlike oskuste tõstmiseks; lastele ja noortele riskikäitumise [koolikohustuse mittetäitmine, erinevad sõltuvused (sh alkohol, nutiseadmed, tubakas, narkootikumid), vähene liikumine, ebatervislik toitumine] ärahoidmiseks.		Vallavalitsus				
Korraldatakse noortele ja peredele finantsalaseid koolitusi hilisema majandusliku toimetuleku parendamiseks.	2020–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X		Võlanõustamisteenuse osutamine koostöös kolmanda sektoriga.
<i>Meede 5. Vanemahariduse edendamine</i>						
Korraldatakse vanemahariduse alaseid koolitusi.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Pidev töö	Pidev töö
Viiakse ellu teavitustegevusi (erinevate infokanalite teadlik ja süsteemne kasutamine).	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus	X		Koduleht, FB, äpp	Koduleht, FB, äpp
<i>Maakondlikult olulised investeeringuobjektid</i>						
Hiiu Maakonna Hooldekeskus Tohvri laiendamine 40 täiendava voodikohaga dementsetele.	2019–2025	SA Hiiu Maakonna Hooldekeskus Tohvri		X	Projekt ja hange 15 koha jaoks/ehitustöid teostatakse	Ehitustööd käivad, valmib kevad 2022.a
Sotsiaalkeskuse ehitamine (Pargi 3):						
I etapi (kogukonnas elamise ja ööpäevaringse erihoolekande teenuskohtade) rajamine.	2019–2020	Hiiumaa Vallavalitsus	X		Teenuseid osutatakse alates 01.09.2020	tehtud
II etapi (lastekeskus, päevahoid,	2022-2025	Hiiumaa			Arendamine/laienemine	Arendamine/laienemine

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
pansionaat, intervallhooldus) rajamine.		Vallavalitsus			algatusprotsessis	algatusprotsessis
Tuuru maja kohandamine sotsiaalkeskuse teenuse pakkujaks (2019).	2019	Hiiumaa Vallavalitsus	X		tehtud	Tehtud
Hellamaa Perekeskuse arendamine	2020-2025				Arendamine/laienemine algatusprotsessis 2020 eskiislahendusprojekt, 2021 projekteerimine	Protsess käib

1.6.2 Tegevuse võtmenäitajad

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase aastaks 2021	
Sotsiaalteenuste kvaliteedi hindamise ja rahuloluküsitluse tulem (valim vähemalt 70% teenuse saajatest igast rühmast), viiakse läbi üle 2 aasta	uuring	Esimene viiakse läbi 2019	Lepitakse kokku peale uuringu tulemuste hindamist.	2021 märtsis puuetega tööealiste ja töötute elanike küsitluse läbiviimine;	2021.a küsitlused läbi viidud tööealiste puuetega inimeste, töötute ja puuetega laste vanemate seas.
Erinevate teenuste hulk	Hiiumaa vald	15 (VII 2018)	kasvav	Lisandunud on alates septembrist 2020 kogukonnas elamise ja ööpäevaringse erihoolekandeteenuseid	stabiilne
Toetuste saajate arv	Hiiumaa vald	110 (VII 2018)	kahanev	Võrdleme väljamakstud toimetulekutoetuse summat: 2018 - 300 527,06€ 2019 - 265 233,47€ 2020 - 219 504,46€	Toimetulekutoetust on välja makstud 2021.a summas 175 148,26

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase aastaks 2021	
Teenuste saajate arv	Hiiumaa vald	517 (VII 2018)	stabiilne		Kasvanud

2 MAJANDUSARENG

2.1 Maakondlikult olulised investeeringuobjektid

- Loome- vm ettevõtlusinkubaatori / residentuuride rajamine.
- Lehtma tööstusala.
- Kõrgessaare tehnopark ja sadama ümbruse lähiala tööstusala.
- Kärkla Rehemäe piirkonna tööstusala.
- Kärkla Sõnajala tänava ja Kõrgessaare mnt/Männiku tee vaheline tööstusala.
- Käina Mäe tänava piirkonna tööstusala.
- Käina, Spordi tn planeeringuala taristu väljaehitus.
- Emmaste ja Pühalepa osavalla tööstusalad.
- Serveripark

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
<i>Meede 1. Hiiumaa maine kujundus: Hiiumaa kui sobiv elu- ja töökeskkond ning Hiiumaa kui hinnatud kaubamärk</i>						
Luuakse Hiiumaa turundusjuhi ametikoht ning rahastatakse tegevusi.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus/Hiiumaa Arenduskeskus	X		Hiiumaa Arenduskeskuse koosseisus on digiturundusspetsialist, andmehaldusspetsialist (endine turismiinfospetsialist) ja värbame turismiklastri juhti.	Hiiumaa Arenduskeskuse juurde on loodud ja käivitatud Hiiumaa turismiklaster. Värvatud on turismiklastri juht, turundusjuht, töötamist jätkab andmehaldusspetsialist.
Koostatakse koos ettevõtjatega Hiiumaa kui kaubamärgi kontseptsioon ning viiakse see ellu.	2020–2025	Hiiumaa Arenduskeskus PATEE ¹⁴	X		Ellu viimisel on hange „ Hiiumaa visuaalse identiteedi ja sõnumite kontseptsioon “ 2021. aastaks on hange ellu viidud ja käib uue identiteedi tutvustamine ning kasutamine.	Valminud on Hiiumaa visuaalse identiteedi ja sõnumite kontseptsioon. Saadaval kõigile hiiumaa.ee/stiiliraamat

¹⁴ PATEE- programm „Piirkondlikud algatused tööhõive ja ettevõtlikkuse edendamiseks“.

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
Töötatakse välja ja viiakse ellu turundusplaani tutvustamiseks regulaarselt Hiiumaad kui head elu- ja töökeskkonda.	2019–2025	Hiiumaa Arenduskeskus PATEE	X		Hiiumaa kohaturundusstrateegia on valmis ja seda viiakse koostöös partneritega ellu. Tegevusi on kavandatud PATEE 2020-2023 tegevuskavas.	Kohaturundusstrateegia on pikendatud. Uuendatud rakenduskava valmib 2022.
Osaletakse üürimajade programmis.	2021–2025	Hiiumaa Vallavalitsus			Kõrgessaares (Viskoosas) arendatakse üürimaja 2021	Maja ostetud, projekteerimine 2022.
Töötatakse välja Hiiumaa ettevõtjatele suunatud investeeringute toetuse- ja tagatisfondi põhimõtted. Suunata sihtgrupp kasutama Kredexi ja teisi asjakohaseid meetmeid.	2020–2022	Hiiumaa Vallavalitsus				Tegemata
Algatatakse koos partneritega ideede programm "Hiiumaa väljakutse" parimate spetsialistide ja vahendite kaasamiseks ning ideede elluviimiseks konkreetsete probleemide lahendamises.	2020–2022	Hiiumaa Vallavalitsus				Tegemata

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
Töötatakse välja koos partneritega stipendiumite süsteem, mis motiveeriks häid spetsialiste tulema (tagasi) Hiiumaale.	2019–2020	Hiiumaa Vallavalitsus / Hiiumaa Arenduskeskus		X	Vallal on noore spetsialisti stipendium, mis on muutmisel. Erinevad mõtted: võtta maha sõna “noor”; lisada täiendavalt valdkondade ametikohti jne.	Uute perearstide toetamise korra välja töötamine. Uus kord võeti vastu jaanuaris 2022. https://www.riigiteataja.ee/akt/428102020048
<i>Meede 2. Kohaliku ressursi väärindamise toetamine</i>						
Kaardistatakse saare taastuenergia ja biomajanduse (sh jäätmete) potentsiaal väärtuspakkumiste koostamiseks loodusressursi väärindamiseks.	2019–2020	Hiiumaa Arenduskeskus	X		Tehtud on koostöös Saare, Lääne ja Pärnu maakondadega Lääne-Eesti bioressursside kaardistus (puit, metsa- ja puidutööstus, meremuda, turvas, pilliroog, põllumajandusmaa, teravili, aianduskultuurid, sööda tootmine).	Valminud on „Lääne-Eesti regiooni bioressursside väärindamise tegevuskava“ ja projekti „Sustainable Estonian Islands“ raames Lääne-Eesti saarte energiapõhise säästva arengu potentsiaali analüüs (NESOI). Hiiumaa Arenduskeskuse juurde on loodud kestliku turismi arendamise koordinaatori ametikoht.
Koostatakse Biosfääri programmiala (BPA) ettevõtlustingimuste võrdlus Eesti ja teiste BPA piirkondadega	2020-2023	Keskkonnaamet / Hiiumaa Arenduskeskus (PATEE)		X	PATEE 2020-2023 tegevuskavas	Tegevust pole PATEE 2020-2023 tegevuskavas.
Kaardistatakse Hiiumaal asuvad võimalikud äri- ja tootmiskaad ja büroopinnad ning hoitakse sellekohane info avalikult	2019-2025	Hiiumaa Arenduskeskus (PATEE)	X		Tegevus alustatud, tegevus jätkub. Äri- ja büroopinnad avaldatud hiiumaa.ee veebilehel.	Äri- ja büroopinnad avaldatud hiiumaa.ee veebilehel ning jooksvalt uuendatakse.

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
kättesaadav.						
Edendatakse valdkonnaüleselt eri ettevõtlusvaldkondade koostööd (tootearendus, turundus, müük), luuakse vastavad võrgustikud (näiteks turismi- ja elamusmajandus ning põllumajandus ja toiduainetetööstus). Võrgustiku koordineerimine.	2019–2022	Hiiumaa Arenduskeskus	X		Tegevus alustatud, tegevus jätkub	Loodud on turismiasjalisi ühendav turismiklaster. MTÜ Hiiumaine Toit ühendab Hiiumaa toidutootjaid. Võrgustikud toimivad, tegevus jätkub (ettevõtjate vestlusõhtud, koolitused jne).
Selgitatakse välja eeldused, vajadused ja võimalused ettevõtlusinkubaatori rajamiseks sh kaasaegne kontorikeskkond (MATA) ¹⁵ .	2021	Hiiumaa Arenduskeskus (PATEE)	X		Ruumide kohandamine MATA-st (põhitaotlus 2020 märts - heaks kiidetud 2020 september; eeltaotlus heaks kiidetud); PATEE 2020-2023 tegevuskavas eelinkubatsioon (3 kuud) ja kuni 24 inkubatsioon, eelkõige loovettevõtjatele.	2021. aasta lõpus lõpetati Vabrikuväljak 1 ehitustöödega (2022. aasta suveks lõpetatakse välitöödega). 2021. aastaga on loodud füüsiline keskkond, 2022. aastal jätkatakse ettevõtlusinkubaatori sisuliste tegevustega (PATEE 2020-2023)
Koostatakse väärtuspakkumine niši (näiteks pansionaat-tüüpi) spaa rajamiseks.	2020	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Spaa- pakkumine olemas	

¹⁵ MATA- maakondlike arengustrateegiade toetus

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
Koostatakse ja viiakse ellu koostöös ettevõtjatega loomemajanduse turundusplaan, sh osalemine messidel, koolitusprogramm, virtuaalne nõustamisteenus jms.	2020–2022	Hiiumaa Arenduskeskus (PATEE)		X	Loov Hiiumaa 2025 teekonnakaart (strateegia) valmis, tegevuskava kooskõlastamisel	Valminud on Loov Hiiumaa 2025 teekaart loomemajandusvaldkonna arendamiseks kuni aastani 2025. Teema antakse üle turismiklastrile vajalikkuse ja edasise tegevuse analüüsiks.
<i>Meede 3. Tööstusalade taristu rajamine (MATA)</i>						
Hinnatakse tööstusalade arendamise võimalusi olemasolevate planeeringute alusel, tegeliku olukorra alusel ning tehakse võimaluste ja vajaduste analüüs.	2019–2020	Hiiumaa Arenduskeskus (PATEE)	X		Valminud on olulisemate tööstusalade analüüs	OÜ Geomedia „Tööstusalade analüüs“ kajastab ka Hiiumaa tööstusalasid, kuid on koostatud aastal 2018.
Koostatakse väärtuspakkumised potentsiaalsetele investoritele nii kodu- kui välismaal.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus/ Hiiumaa Arenduskeskus	X		Jooksev tegevus	Jooksev tegevus
<i>Meede 4. Ettevõtjate arenguprogramm toetamiseks kaasaegsete juhtimis- ja töövõtete rakendamist ettevõtluse arenguks</i>						

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
Valla majandusvedurite arenguprobleemidega personaalne tegelemine ja tugimine riigistruktuurides.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus / Hiiumaa Arenduskeskus	X		Jooksev tegevus (ettevõtluskonsultandid)	Jooksev tegevus (ettevõtluskonsultandid)
Töötatakse välja väikeettevõtjate arenguprogramm, sh koolitused, õppereisid, mujal Eestis ja välismaal praktika võimalused.	2019	Hiiumaa Arenduskeskus (sh PATEE)	X		Tegevuskava elluviimine PATEE 2020-2023 tegevuskavas	Jooksev tegevus (PATEE 2020-2023)
Väikeettevõtjate arenguprogrammi rakendamine.	2019–2022	Hiiumaa Arenduskeskus	X		Tegevuskava elluviimine PATEE 2020-2023 tegevuskavas	Jooksev tegevus (PATEE 2020-2023)
Vajaduspõhised erialased täienduskoolitused.	2019–2022	Hiiumaa Ametikool	X		Jooksev töö https://hak.edu.ee/et/koolituskalender	Jooksev töö https://hak.edu.ee/et/koolituskalender
Ettevõtjate info-teemahommikud päevakohastel teemadel.	2019–2022	Hiiumaa Vallavalitsus ja Hiiumaa Arenduskeskus	X		Regulaarne tegevus toimib	Regulaarne tegevus, COVID tõttu veebis.
Ettevõtete digiauditis osalemise eestvedamine. Aidatakse taotleda toetust ettevõtluse digitaliseerimiseks (tööjõu defitsiidi juures on automatiseerimine	2019-2025	Hiiumaa Arenduskeskus		X	Tegevused toimusid ja toimuvad vastavalt vajadusele	Tegevused toimuvad vastavalt vajadusele

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
<i>vältimatu).</i>						
<i>Meede 5. Suvehiidlaste tihedam sidustamine saare ettevõtlusega.</i>						
Suvehiidlased kaasatakse arendusprojektide loomisel ja elluviimisel.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus	X		Jooksev, sh Tiim Hiiumaa	Arvestatakse kohaturundusstrateegia rakendusplaani koostamisel
Suvehiidlastega suheldakse regulaarselt eri kanalite kaudu.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus	X			Arvestatakse kohaturundusstrateegia rakendusplaani koostamisel
Suvehiidlasi kaasatakse teadmiste ja kogemuste jagamiseks kohalikele ettevõtjatele.	2019–2025	Hiiumaa Arenduskeskus				Arvestatakse kohaturundusstrateegia rakendusplaani koostamisel

2.1.1 Tegevuse võtmenäitajad

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase aastaks 2020	Tase aastaks 2021	Tase 2022
Maksumaksjate arv	Rahandusministeerium (finantsülevaadet, VMS andmed tulumaksu jaotamiseks)	4 868 (31.05.2018) 4 573 (31.12.2017)	Kasvab	4934 (31.10.2019)	5410 (21.12.2020) 5084 (28.02.2021)	5123 (Okt 2021)
Tööhõive määr, % (<i>hõivatute osatähtsus tööealises rahvastikus</i>)	Statistikaamet, TT240 Alates 2019 a TT4661	31.12.2017 Vanuserühm 15-74a 65.1 Eesti 67,5, Harju mk 74,2	Kasvab	31.12.2019 Vanuserühm 15-74a 63,0 Eesti 68,4, Harju mk 74,8	2019 a Vanuserühm 15-69a 68% Eesti 71,5%, Harju mk 77,5% 2020a Vanuserühm 15-69a 67% Eesti 70,1%, Harju mk 74,8%	Töøjõus osalemise määr, % 15-69-aastased 2021 a Hiiu mk 77,5% Eesti: 75,2% Harju mk 79,3%
Tööga hõivatud isikute arv majanduslikult aktiivsetes ettevõtetes	Statistikaamet, ER054	2 093 (2016) Eesti keskmine 1221	Säilib	1962 (2017)	EM017U: Ettevõtete arv (20 ja enama hõivatuga)-18 on tööga hõivatud isikute aasta keskmine arv 859 (2017a). <i>Hilisemaid andmeid ei ole statistikaamet avaldanud</i>	2019.aastal 2122 hilisemaid andmeid ei ole
Majanduslikult aktiivsete ettevõtete arv	Statistikaamet, ER051	607 (2016) =1,03% Eesti üldarvust	Kasvab 3-5% aastas	620 (2017)=0,6% Eesti üldarvust	Andmete avaldamist ei võimalda andmekaitse põhimõte (alates	2019.aastal 679 ettevõtet = 0,6% Hilisemaid andmeid

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase aastaks 2020	Tase aastaks 2021	Tase 2022
					2018 a andmed).	ei ole
Hiiumaal töandjate poolt makstav keskmine brutokuupalk, eurot	Statistikaamet, PA5321; PA004	883 (2017) 967 (2018 II kv keskmine brutokuupalk)	Vähemalt Eesti keskmine	993 (2019 aasta keskmine) 1042 (2019 IV kvartal) Eesti keskmine 1407 (2019 aasta keskm.) 1472 (2019 IV kvartal)	1063 (2020 aasta keskmine) 1163 (2020 IV kvartal) Eesti keskmine 1448 (2020 aasta keskm.) 1515 (2020 IV kvartal)	Keskmine brutokuupalk Statistikaameti andmetel 2021.a III kvartalis oli 1180 eurot (Eesti keskmine 1553 eurot) ja sellega oli maakond Eestis 14.-15. kohal
Mediaanväljamakse ¹⁶	Maksu- ja tolliamet	1000 (II kv 2018)	Vähemalt Eesti keskmine	1150 (2019 IV kvartal) 1157 (Eesti 2019 IV kvartal)	<u>Alates 2020. aastast ei avalda MTA mediaanväljamakse statistikat</u>	Alates 2020. aastast ei avalda MTA mediaanväljamakse statistikat Ettepanek võtmenäitaja välja võtta, kuna andmeid ei saa.
Erainvesteeringud ettevõtluses (aastas), tuhat eurot	Statistikaamet, EM017	5 266 (2016) Ettevõtete (20 ja enama hõivatuga) investeeringud põhivarasse jooksevhindades	Püsib ja on kasvav	4575,7 (2017) Ettevõtete (20 ja enama hõivatuga) investeeringud põhivarasse jooksevhindades	Maakonniti enam Statistikaamet infot ei avalda	Maakonniti enam Statistikaamet infot ei avalda. Ettepanek võtmenäitaja välja võtta, kuna andmeid ei saa.
<u>Ettevõtlussektori netokäive</u>	Maksu- ja tolliamet	133 milj. eurot (2016)	Kasvab			Hiiu maakonna ettevõtete müügitulu

¹⁶ Mediaanväljamakse tähistab töötajatele tehtud väljamaksete summat, millest suuremaid ja madalamaid väljamakseid oli võrdselt. Maksu- ja tolliameti andmetel oli 2018. aasta teise kvartali Eesti keskmine mediaanväljamakse 1014 eurot.

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase aastaks 2020	Tase aastaks 2021	Tase 2022
						kokku oli 2020.a 169 milj. eurot, eksport moodustab müügitulust 30%.
Ettevõtlussektori lisandväärtus	Statistikaamet, EM027U Hiiumaa Arenduskeskus	24,44 milj. eurot (2016) (20 ja enama hõivatuga) Kokku 52,1 milj. eurot (2016)	Kasvab	20,43 milj. eurot (2017) (20 ja enama hõivatuga) Kokku 44,29 milj. eurot (2017)	Statistikaamet ei ole andmeid avaldanud.	Ettevõtlussektori lisandväärtus 2020.a 50 miljonit eurot.
Sisemajanduse koguprodukt, Osatähtsus riigi SKP-s, %	Statistikaamet, RAA0050	0,4%	0,7%	0,4% (2018)	0,4% (2019)	0,3% (2020)

3 TARISTUD JA ÜHENDUSED

3.1 Maakondlikult olulised investeeringuobjektid

- Kõrgessaarde kütusetankla rajamine - rajatud 2020.
- Kalana sadama-ala, sh Ristna jahisadama poolelioleva taristu väljaarendamine.
- Sõru väikelaevasadama arendamine - 2021 läheb ehituseks
- Heltermaa-Rohuküla sadamatesse varu- ja lisaparvlaevade¹⁷ sildumisvõimaluse loomine.
- Riigiteede tolmuva katte alla viimine, sh Kärddla-Käina mnt lõpetamine, Puski-Käina maantee, Nurste-Kuriste, Leisu-Harju, Vahtrepa tee, Suureranna tee, Taterma-Lelu ja Ühti Lelu tee, Suuremõisa-Kallaste-Hellamaa.
- Kiire internetiühenduse taristuvõrgu väljaehitamine.
- Kergliiklusteed: Malvaste teerist-Reigi kiriku parkla, Suuremõisa-Käina, Lauka-Kõrgessaare, Rehemäe tee, Emmaste-Sõru.
- Lainemurdja ehitamine liinilaevu teenindava akvatooriumiosa kaitseks ja eraldiseisva kaubakai ehitamine Heltermaa sadamasse.

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
<i>Meede 1. Maakonnasisene erinevate transpordiliikide graafikute omavaheline sidusus</i>						
Regulaarselt kooskõlastatakse erinevate huvigruppide ootused ja vajadused.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Toimusid kokkusaamised praamigraafiku kooskõlastamiseks, bussiliinid ringidest osavõtmise võimaldamiseks	Teema aktuaalne ja leidis märkimist valdkondlikes arengukavades (sport, noorsootöö). Regulaarsed transpordialased kohtumised.
<i>Meede 2. Vajaduspõhise ühistranspordi süsteemi rakendamine (sh nõudeliinid ja nõudepeatused)</i>						
Teostatakse vajaduspõhise maakonna bussiühenduse	2019–2020	Hiiumaa Vallavalitsus			Arvestatakse huviringide toimumisega.	Teema aktuaalne ja leidis märkimist valdkondlikes

¹⁷ Varuparvlaeva all mõistetakse siin põhiparvlaeva asendusparvlaeva. Lisaparvlaev – liinil oleva parvlaeva kõrvale toodud teine parvlaev, mistõttu võib juhtuda, et korraga vajavad sildumisvõimalust mitu alust.

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
süsteemi väljatöötamiseks bussiliinide võrgu ja vajaduste analüüs (sh ettevõtete töötajate transport).						arengukavades (sport, noorsootöö).
Viiakse läbi Hiiumaa maakonna avalike bussiliinide hange.	2020	Hiiumaa Vallavalitsus			Ette tuleb valmistada uus hange 2020 aasta lõpuks. Hange viiakse läbi 2021 I kv.	Hange läbi viidud, periood 2022 - 2029
<i>Meede 3. Regulaarne ja kiire teavitustegevus</i>						
Luuakse elektrooniline erinevaid ühistranspordiliike ja osapooli ühendav infokanal.	2020–2025	Hiiumaa Vallavalitsus			Tegemata	Tegemata
<i>Meede 4. Arengut toetav kvaliteetne taristu</i>						
Aidatakse kaasa kiire internetiühenduse taristuvõrgu väljaehitamisele (info kogumine, vahendamine, teavitustegevus).	2019–2022	Hiiumaa Arenduskeskus			Tegevused toimusid	Tegevused toimuvad
Hoitakse korras Kärdla, Sõru väikelaevasadama, Orjaku ja Naistlaiu sadamate taristud ja arendatakse neid (sh ühendasutuse loomine).	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus	X		Naistlaiu kalasadama kai ja slipp valmis, ettevalmistamisel kalurite maja ehitamine ESTLAT toetuse abiga algavad väikelaevasadamates 2021 ehitustööd	Naistlaiu kalurite maja ehitamisel- valmib 2022 mai; Sõru sadama laiendamise ehitustööd käivad, valmis 2022.
Arendatakse Ristna jahisadamat koostöös kogukonnaga, sh analüüsitakse munitsipaliseerimist.	2020–2025	Kalana Küla Selts / Hiiumaa Vallavalitsus	X		Sadam omandatud, oodatakse rahastusotsust	Ehituse hankemenetlus veel käib, ehituslepingu sõlmimine peale valla eelarve vastuvõtmist. Eeldatav ehituse algus 1.04, ehituse lõpp 30.11.2022.

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
Arendatakse Kõrgessaare sadamat koostöös ettevõtjatega.	2021–2025	OÜ Best Holding/ MTÜ Kõrgessaare Sadam			Tegemata	Tegemata
Töötatakse välja toetusmeede maaparandussüsteemide eelvoolude puhastustööde ettevalmistuseks.	2020–2023	Hiiumaa Vallavalitsus				Tegemata
Korrastatakse koostöös kohalike kaluritega järkjärgult lautrikohad.	2020–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Hirmuste lautrikoht	
Maanteetransport: korrastatakse valla teehoiukava.	2021–2022	Hiiumaa Vallavalitsus				Valmib 2022.
Soojusmajandus: valla asutused viiakse üle energia- ja ressursisäästlikumatele soojusallikatele	2020–2022	Hiiumaa Vallavalitsus			Emmaste Aktiviseerimiskeskus, Emmaste ambulatoorium 2019 tehtud.	Pühalepa Vaba Aja Keskuse ja Suuremõisa võimla liitumine kaugküttega(ehk oma õliküttelt hakkele)-trass projekteeritud ja ehitus 2022. Kõrgessaare gaasikatlad.
Toetatakse kaugküttesüsteemide ja energia koostootmisjaamade rajamist koostöös kohalike ettevõtjatega. Koostatakse soojusmajanduse arengukavad.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus			Suuremõisa küla soojusmajanduse arengukava 2020 tehtud	Käina soojusmajanduse arengukava valmib 2022.
Heitveekäitlus: rekonstrueeritakse probleemsed reoveepuhastid (nt Jausa, Tärkma, Kärkla).	2019–2022	AS Kärkla Veevärk			Selles osas ei ole midagi hetkel muutunud. Tärkma (Emmaste küla) on kindlasti lühemas perspektiivis tehtavate projektide hulgas.	AS-l Kärkla Veevärk on valmimisel uus ÜVK arengukava

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
Heitveekäitlus: rajatakse ja uuendatakse ühisveevärgi- ja kanalisatsioonitorustikke ning seadmeid tiheasustusaladel (tuginedes ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arengukavadele).	2019–2022	AS Kärkla Veevärk		Kärkla Veevärk on koostamas kõikide (osa)valdade ÜVK arengukavadest ühist Hiiumaa valla ÜVK arengukava.	https://www.kvv.ee/arekava.php	AS-l Kärkla Veevärk on valmimisel uus ÜVK arengukava
Jäätmekäitlus: kogutakse pakendijäätmed selle tekkekohal.	2020–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Toimub pidevalt ja tehakse teavitustööd	Toimub pidevalt ja tehakse teavitustööd
Jäätmekäitlus: töötatakse välja avalikest kohtadest jäätmekogumise süsteem.	2019–2022	Hiiumaa Vallavalitsus			Töös	tehtud/töös
Jäätmekäitlus: viiakse läbi korraldatud jäätmeveo hange.	2019	Hiiumaa Vallavalitsus	X		Tehtud	Tehtud 3+2, kolm aastat läbi, jätkatakse sama pakkujaga
Jäätmekäitlus: juurutatakse biolaguneva jäätmete sorteerimise ja kogumise süsteem.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Süsteem on toimiv ja kättesaadav	Süsteem on toimiv ja kättesaadav
Jäätmekäitlus: teostatakse jäätmesorteerimise alast teavitustegevust.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus / Hiiumaa Prügila		X	Toimub pidevalt	Toimub pidevalt
Tänavavalgustus: viiakse järk-järgult tänavavalgustus üle energiasäästlikele LED-lampidele ning taastuenergiaallikate toitele	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	KIK projektid tänavavalgustuse rekonstrueerimiseks, LED-valgustid bussipeatustes	2021 alustatud tööd jätkuvad,

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
(päikesepaneelid).						
<i>Meede 5. Avaliku ruumi kujundamine</i>						
Töötatakse välja avaliku ruumi kujundamise üldpõhimõtted.	2020-2025	Hiiumaa Vallavalitsus				Töös.
Maakondlikult olulised investeeringuobjektid						
Koostöös ettevõtjaga Kõrgessaarde kütusetankla rajamine.	2019–2020	Hiiumaa Vallavalitsus	X		Kõrgessaares TÜ kaupluse juures on tankla	tehtud
Kärdla, Orjaku, Sõru väikelaevasadama ja Naistlaiu sadamataristu arendamine.	2020–2022	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Naistlaiu taristu uuendatud. 2021 algavad ehitustööd väikelaevasadamates	Naistlaiu kalurite maja valmib 2022, Sõru sadama laiendamine töös ja valmib 2022
Ristna jahisadama, Lõunasadama arendamine	2020-2022	SA Hiiumaa Sadamad jt huvitatud osapooled				Ehituse hankemenetlus veel käib, ehituslepingu sõlmimine peale valla eelarve vastuvõtmist. Eeldatav ehituse algus 1.04, ehituse lõpp 30.11.2022

3.1.1 Tegevuse võtmenäitajad

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase aastaks 2020	Tase aastaks 2021	Tase 2022
Ilma tõttu ära jäänud lennureiside arv	Hiiumaa vald	30 (2017. a)	Kahaneb	24 (2019. a)	12 (2020. a ja reise ei toimunud 18.03-08.05.2020, COVID)	2021: 16, neist 14 tühistatud ja 2 tagasipöördunud
Parvlaeva reiside arv,	Maanteeamet / TS	5287 (2017)	Põhigraafik: päeval		2020. a talvest	Reise 2021. aastal

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase aastaks 2020	Tase aastaks 2021	Tase 2022
ooteaeg tundides Heltermaa-Rohuküla	Laevad	1. 1 h suvel 2h/4,5h talvel	reiside vahe mitte pikem kui 3 h, 12 reisi päevas, aastaringelt		minimaalselt 12 reisi päevas aastaringelt	5682. Min 12 reisi päevas aastaringelt.
Heltermaa-Rohuküla liinil ülevedu: Sõidukid kokku, sh sept-aprill Reisijad kokku, sh sept-aprill	<u>TS Laevad OÜ</u>	247 234 (2017) 123 898 (X -XII 2017)- (I-IV; IX 2018) 576 388 (2017) 251 713 (X -XII 2017)- (I-IV; IX 2018)	Kasvav	276 964 (2019) 142 762 (I-IV; IX -XII 2019) 622 233 (2019) 290 191 (I-IV; IX -XII 2019)	Aastal 2020: 270 011, sh sept-apr 3160 reisi, 129 016 sõidukit ja 238 170 reisijat	2021 sõidukeid kokku 311 052, sh sept-apr 158 941. Reisijaid kokku 648 469, sh sept-apr 290 209
Parvlaeva reiside arv päevas, ooteaeg tundides Sõru-Triigi	Maanteeamet / Kihnu Veeteed		Põhigraafik: 2x päevas, 7 päeva nädalas, aastaringelt			Jaanuarist märtsini ja septembrist detsembrini on 3 päeval nädalas kummastki sadamast jätkuvalt üks väljumine.
Sõru-Triigi liinil ülevedu: Sõidukid kokku, sh sept-aprill Reisijad kokku, sh sept-aprill	Maanteeamet / Kihnu Veeteed	15 500 (2017) 37 000 (2017)	Kasvav		Märtsist maini 2020 reisid üle päeva, COVID. Reise 1368 (sept-aprill 668), reisijaid 40 477 (sept-apr 10 730), sõidukeid	2021 Reise 1528, sh sept-apr 790, sõidukeid 21 315, sh sept-apr 7722; reisijaid 36 206, sh sept-apr 13 136.

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase aastaks 2020	Tase aastaks 2021	Tase 2022
					19 161 (sept-apr 6514).	
Lennureiside arv nädalas	Kärdla lennujaam	12	14, (2 x päevas, 7 päeva nädalas, aastaringselt)		12	12
Maakonnaliinide (buss) kasutajate arv kuus	Hiiumaa vald	6718 (juuli 2018)	Kasvav			2021 juulis 8346 reisijat
30 Mbit/s suurema allalaadimise kiirusega interneti kättesaadavusega majapidamiste (vs aadresside) arv	Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium	1045 (20.12.2017)	Kõikidel soovi avaldanutel on võimalus välja ehitatud		1402 eluhoonet; 1610 aadressobjekti (dets.2021)	1500 eluhoonet või 1650 aadressobjekti
Elektrikatkestuste arv, stabiilsus (elekter kõikuv)	Elektrilevi		Kahanev		Vt. tabeli all	
Avalikus kasutuses katteta kruusateede maht	Maanteeamet	325,25km sh 7,6 km tänavad	Püsivalt kahanev	Kohalikud teed 01.01.2019 – 308,597 km; Kohalikud teed 01.01.2020 – 306,533 km. Riigiteed 01.01.2019 – 139,336 km; Riigiteed 01.01.2020 – 136,813 km.	Kohalikud teed 01.01.2021 – 310,251 km. (+Raiesmiku tee) Riigiteed 01.01.2021 – 134,195 km.	Kohalikud teed 01.01.2022 – 288,7 km. Riigiteed 01.01.2022 – 132,386 km.

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase aastaks 2020	Tase aastaks 2021	Tase 2022

MNT andmetel: Riigiteede ja kohalike teede kruusateede pikkused:

- Kohalikud teed 01.01.2019 – 308,597 km;
- Kohalikud teed 01.01.2020 – 306,533 km;
- Kohalikud teed 01.01.2022 - 288,7 km (2021a lõpus toimus teede inventeerimine ja lõigutamine, mille tõttu muutus ka kogupikkus);
- Riigiteed 01.01.2019 – 139,336 km;
- Riigiteed 01.01.2020 – 136,813 km;
- Riigiteed 01.01.2022 - 132,386 km.

Hiiu maakonna riigiteede seis 01.01.2022:

Katttega teed – 340,116 km (72% kogu maakonna riigiteede hulgast)

Kruuskatttega teed – 132,386 km (28%)

Sillad 18 tk (sh. 3 jalgteesilda)

Lähiaastatel Hiiu maakonnas planeeritud kruusateedele katte ehitust ei ole.

Kruusateedele katete ehitamise pingeread vaadatakse igal aastal uuesti üle ja vastavalt võimalustele lisatakse objekte juurde.

Elektrilevi andmed:

HIUMAA rikked	2018	2019	2020	2021
Madalpingel (0.4 kV) rikked	114	120	140	44
Keskpingel (35/10/6 kV) rikked	31	45	81	21

4 KÜLASTUSKESKKOND

4.1 Maakondlikult olulised investeeringuobjektid

- Kärkla Keskväljak – ehitus valmis okt 2020
- Käina elamuskeskus “Tuule torn” – avati juunis 2020
- Suuremõisa lossi külastuskeskus, sh juustukoda. – 2021 PKT meetme lisavooru taotluse esitamine (ei esitatud- lossis juba on külastuskeskus)
- Suursadama sadama-ala.
- Läänemere Teadmuskus (kontseptsiooni üle vaatamine ja edasiste tegevuste otsustamine).
- Reigi kiriku ja pastoraadi külastuspiirkond (EELK Reigi Kogudus).- pastoraat on saanud toetust kaasavast eelarvest ja Leader programmist
- Kärkla kirik (EELK Kärkla Kogudus) - remont on teostatud 2019.
- Ajalooliste sakraalhitiste (Reigi pastoraat ja kirik, Kärkla kirik, Käina kiriku eksponeerimine, Kassari kabel, Puski kirik, Pühalepa kirik, Emmaste kirik, Pühalepa Vennastekoguduse Palvemaja jt) ning nende külastuspiirkondade arendamine.
- Kärkla sadama lähiümbruse arendamine, promenaadi rajamine Rannapaargu juurest Kärkla sadama ja Hausmani ning sealt edasi Roograhu matkatee väljaarendamine.
- Temaatiliste matkaradade ja külastusteedade väljaarendamine, tähistamine ja teabega varustamine (s.h. Kärkla-Roograhu matkatee; Kassari kirjanduslik matkatee).
- Vabadussõjas langenute mälestusmärgi rajamine Pühalepa kiriku ette.
- Mootorpurjeka Alar rekonstrueerimine.
- Hiiumaa supluskohtade arendamine ja korrashoid, eelkõige Luidja, Liivalauka, Kassari, Lussuliiva, Mangu, Hausma, Kärkla (Rannapaargu), Tõrvanina

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/ eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
<i>Meede 1. Hiiumaa kui reisisihi tuntuse suurendamine nii kodu- kui välismaal</i>						
Töötatakse välja sihtkoha planeerimismudel, koostatakse turundusstrateegia ja viiakse see ellu.	2019–2023	Hiiumaa Arenduskeskus	X		Hiiumaa kohaturundusstrateegia ning tegevuskava on valmis. Tegevusi on kavandatud rahastada osaliselt programmist PATEE 2020-2023, samuti maakondlikest arendusrahadest	Kohaturundusstrateegia on pikendatud ja tegevuskava ehk rakendusplaani koostamine aastal 2022
<i>Meede 2. Turismiinfo</i>						

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
<i>juhtimine</i>						
Tehakse turismiinfo kättesaadavuse analüüs ja koostatakse tegevuskava.	2019-2023	Hiiumaa Arenduskeskus		X	Hiiumaa kohaturundusstrateegia raames tehti ülevaade, tegevused ja info värskendamine 2020	Tehtud Arengukava muudatusettepanek
Arendatakse välja kaasaegne www.hiiumaa.ee kui Hiiumaa visiit-veebileht.	2019–2020	Hiiumaa Arenduskeskus		X	Uuendatud veebileht avalikustati 01.01.2020, veebilehe arendamine jätkub	Hiiumaa.ee arendamine jätkub. Rahastus: Leader
Hoitakse visithiiumaa.com asjakohasena.	2019–2025	Hiiumaa Arenduskeskus		X	Tegevused toimuvad regulaarselt	Tehtud Arengukava muudatusettepanek Tegevused toimuvad regulaarselt
Koordineeritakse turismimessidel osalemist.	2019–2025	Hiiumaa Arenduskeskus /Hiiumaa Turismiliit	X		2019 ja 2020 aastal: GRÜNE WOCHE Berliinis MATKA mess Helsingis BALTTOUR Riias + saatkonna üritus TOUREST Tallinnas Lisaks jagati Hiiumaa materjale Leedus toimival turismimessil (läbi SA Saaremaa Turismi). 2020 aastal lisandus: GOEXPO Helsingis Lisaks jagati Hiiumaa materjale Leedus toimival turismimessil ITB Berliinis jääb koroonatõttu ära.	2021 jäid kavandatud messid tulenevalt pandeemiast ära. Tehtud Arengukava muudatusettepanek
Koordineeritakse eriala	2019–2025	Hiiumaa		X	Erialamessidel käiakse, vahendatakse	Erialamessidel käiakse,

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
messidel osalemist.		Arenduskeskus			infot ettevõtjatele teiste MAK-ide poolt korraldatavate messikülastuste kohta	vahendatakse infot ettevõtjatele teiste MAK-ide poolt korraldatavate messikülastuste kohta
Kaardistatakse viitade, siltide, infotahvlite jm olemasolu ning seisund ja koostatakse elektrooniline andmebaas, koostatakse teabetahvlite jm uuendamise ja täiendamise tegevusplaan ning seireplaan.	2019–2021	Hiiumaa Vallavalitsus/ Hiiumaa Arenduskeskus		X	Kaardistus tehtud. LEADER programmist on saadud järgneva 25 viida/infotahvli tegemiseks ja paigaldamiseks.	Tegevus jätkub 2022 aastal: MATA projekt ja PKT projekt.
<i>Meede 3. Turismitoodete ja -teenuste arenduse koordineerimine</i>						
Tehakse külastajate profiili regulaarne analüüs.	2019–2025	Hiiumaa Arenduskeskus		X	Hiiumaa kohaturundusstrateegia raames tehti külastajate profiilide analüüs; need vaadatakse üle ja hinnatakse uuesti 2020 aastal	Tehtud Arengukava muudatusettepanek
Arendatakse olemasolevaid kvaliteedimärke (roheline märk, EHE jne) ning hea teeninduse ja teenuste kvaliteeti.	2019–2023	Hiiumaa Arenduskeskus		X	Tegevused toimuvad ja jätkuvad (PATEE 2020-2023 tegevuskavas)	Tehtud Arengukava muudatusettepanek Hiiumaa Arenduskeskus arendab Hiiumaa Rohelise märgi tegevusi (PATEE)
Korraldatakse Hiiumaa giidide koolitusi, korraldatakse atesteerimine. Hiiumaa looduskeskkonda, -	2019–2025	SA Hiiumaa Muuseumid, Hiiumaa Arenduskeskus, Palade		X	Muuseum ja P Loodushariduskeskus on koolitusi korraldanud. PATEE 2020-2023 tegevuskavas tegevusena sees, vajab elluviimiseks täiendavat rahastust.	2021 pandeemia tõttu koolitusi ja kokkusaamisi ei toimunud. 2022. alguses toimus

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
väärtusi õpetab giididele Palade Loodushariduskeskus.		Loodushariduskeskus Ettepanek lisada Hiiumaa Ametikool				Turismiklastri algatusel giidide ja giidindushuviliste kokkusaamine. Algatati regulaarsed kohtumised, jätkatakse atesteerimisega jm. Rahastus: PKT
Rakendatakse tugifunktsioone valdkonna tegijate (näiteks majutajad ja toitlustajad) võimekuse arendamiseks – koolitused, õppereisid jm.	2019–2025	Hiiumaa Arenduskeskus / Hiiumaa Turismiliit		X	PATEE 2020-2023 tegevuskavas „Külalislahkuse meistriklass“. Eesmärk on olemasolevate ettevõtjate oskuste lihvimine pakkumaks kõrgel tasemel teenust ja teenindust saare külalistele, et kaasneva hea mainega suurendada külastatavust ning seeläbi kasvatada ettevõtete müügitulu.	2021 pandeemia tõttu tegevusi ei toimunud. 2022-2023 (august) toimuvad tegevused PKT projekti raames. Hiiumaa turismiettevõtluskeskkonna arendamine PKT projekti osa.
<i>Meede 4. Turismiettevõtluse ja valdkonna katusorganisatsioonide võrgustamine</i>						
Analüüsitakse sihtasutuse (SA) loomise vajalikkust kogu Suuremõisa lossikompleksi majandamiseks ja arendamiseks, mis baseerub tihedale koostööle koolide, kohaliku omavalitsuse, turismiasjaliste, mittetulundusühingute ja	2019–2022	Hiiumaa Vallavalitsus / Hiiumaa Ametikool			Esialgul ei ole plaanis luua SA-d Arendustegevust planeerib ja juhib MTÜ Suuremõisa loss	Tehtud, ei peetud vajalikuks SA loomist, Mõisa arendab külastuskeskusena MTÜ Suuremõisa loss

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
ettevõtetega.						
<i>Meede 5. Külastustaristu arendamine</i>						
Koostatakse tegevuskava külastustaristu arendamiseks.	2019-2022	Hiiumaa Vallavalitsus/ Hiiumaa Arenduskeskus		X	Tegevused toimuvad, 2020 kavas objektide pildistamine, seisundi analüüs, kirjeldused. Edaspidi tuleb äpp ja Instagram (toetatakse LET projekti kaudu tegevusi).	
Arendatakse ja hoitakse korras Lõpe kultuuri- ja dendroparki.	2020-2025	Hiiumaa Vallavalitsus koostöös eraomanikuga				Toetame heakorrastamist (sh niidame omaniku soovil)
<i>Maakondlikult olulised investeringuobjektid</i>						
Kärdla Keskväljak	2019–2021	Hiiumaa Vallavalitsus	X		Valmis 2020. a nov.	
Käina elamuskeskus „Tuuletorn”.	2019–2020	Hiiumaa Vallavalitsus	X		Avati aprillis 2020	
Suuremõisa lossi mõisakompleksi, sh juustukoja kaasajastamine põhimõttel, et Suuremõisa kannab paikkonnas mitut funktsiooni (terviklik kompleks on ca 25 kõrvalhoonet ning põlispark koos alleedega).	2020–2025	Hiiumaa Ametikool Hiiumaa Vallavalitsus			MTÜ Suuremõisa Loss on ülesandeks võtnud kompleksi kui külustusobjekti arendamiseks, viib ellu MTÜ arendusprojekti, sh koostab 2021 äriplaani.	MTÜ Suuremõisa Loss toimetab ja tegeleb lossi kui külustusobjekti arendamisega järjepidevalt, sh soetavd nii varasid kui ka loovad uusi külastajamänge jne
Läänemere Teadmuskus (kontseptsiooni üle vaatamine ja edasiste	2020	Hiiumaa Vallavalitsus				Tegemata, alustatud 2021 lõpus.

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/selgitused 2020	Selgitused 2021
tegevuste otsustamine).						
Hiiumaa supluskohtade arendamine ja korrashoid, eelkõige Luidja, Liivalauka, Kassari, Lussuliiva, Mangu, Hausma, Kärkla (Rannapaargu), Tõrvanina (MATA).	2020-2025	Hiiumaa Vallavalitsus			Teostatakse 2021. aasta suvehooajaks	2021. aastal paigaldati supluskohtadesse lavatsid, pingid, lauad, toolid, kabiinid ja teavitustahvlid
Temaatiliste matkaradade ja külastustekondade väljaarendamine, tähistamine ja teabega varustamine (s.h. Kärkla-Roograhu matkatee; Kassari kirjanduslik matkatee) (MATA).	2020-2025	Hiiumaa Vallavalitsus/ Hiiumaa Arenduskeskus		X		Jätkuprojekt 2022. aastal MATA ja PKT projektirahastusega

4.1.1 Tegevuse võtmenäitajad

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase aastaks 2021	Tase 2022
Külastajate rahulolu uuring	Uuring	Esimene uuring viiakse läbi 2019.a	Lepitakse kokku peale uuringu tulemuste hindamist	ei ole tehtud	Tehtud ettepanek Arengukava muutmiseks
Kokkulepitud väärtustele vastavaid kvaliteedimärgiseid omavate turismiteenuse pakkujate, toodete, teenuste, atraktsioonide arv	Kaardistus	Kaardistus viiakse läbi 2019.a	Lepitakse kokku peale kaardistuse tulemuste hindamist	ei ole tehtud	Tehtud ettepanek Arengukava muutmiseks
Hiiumaa külastajate arv	Uuring	Esimene uuring viiakse läbi 2019.a	Püsivalt kasvav vähemalt 5% aastas	2019 (jaanuar – august) kokku 203 495 in. 2020 (jaanuar-august) kokku 184 243 in.	Tehtud ettepanek Arengukava muutmiseks
Hiiumaa muuseumite külastajate arv ¹⁸	Muuseumid	10 190 ¹⁹	Püsivalt kasvav vähemalt 10% aastas	2019 – 11 852 2020 – 8 247 2020 loodi muuseumide ja Tuuletorni ühispilet.	2021 – 10241
Hiiumaa tuletornide külastajate arv	Hiiumaa vald	(2017) (15.09.2018)	Püsivalt kasvav vähemalt 10% aastas	2020: Kõpu: 18241 Tahkuna: 9771 Ristna: 4256	Ca 30000

¹⁸ Nii riigi kui omavalitsuse ja erasektori muuseumite külastajad.

¹⁹ Mihkli talumuuseum 1970/2426/1253, Rudolf Tobiase majamuuseum 390/1380/706, Pikk Maja 3580/4870/3856, Kassari 4250/3176/2432.

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase aastaks 2021	Tase 2022
Majutatute ööbimiste arv	Statistikaamet TU110	37 445 (2017)	Kasvab vähemalt 10%	40354 (2019)	42 009 (2020)
Tubade (458=2017a) täitumuse % (keskmine)		17% (2017)		18% (2019)	16% (2020)
Voodikohtade (1320=2017a) täitumuse % (keskmine)		12% (2017)		13% (2019)	13% (2020)

5 KESKKONNAHOID JA -TEADLIKKUS

5.1 Maakondlikult olulised investeeringuobjektid

- Lehtma ja Sõru sadama rajatiste (nt kai) ümberehitamine, vältimaks ranna-alade erosiooni.
- Nuutri, Luguse, Jausa ning Suuremõisa jõe suublade puhastamine, Suuremõisa tiikide puhastamine.
- Pihla oja ja Paope oja, Suuremõisa jõe koelmualade taastamine.
- Hiiumaa jäätmejaama tehnoloogia kaasajastamine, taristu uuendamine ja laiendamine.

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/2020	Selgitused 2021
<i>Meede 1. Looduses liikumise monitoorimine ja suunamine</i>						
Paigaldatakse suunavad viidad, sildid, infotahvlid vm asjakohased teabevahendid avalikesse kohtadesse sh teadvustatakse Hiiumaa looduse ja inimese koostoimimise kestlikkust toetavaid väärtusi ning eksponeeritakse sihipäraselt mh pärandkultuuri ja muinsuskaitseobjekte.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Jooksev tegevus	2021. aastal PRIA toetusega 25 uut infotahvlit
Paigaldatakse jäätmemahutid enimkasutatavatesse looduses liikumise kohtadesse ja korraldatakse jäätmete äravedu.	2019–2022	Hiiumaa Vallavalitsus		X	RMK tegeleb looduses jäätmete kogumisega. Vallas on uus jäätmete kogumise korraldus.	RMK tegeleb oma maadel jätkuvalt, valla osas vaatame jooksvalt vastavalt vajadusele
<i>Meede 2. Tootjate ja tarbijate teadlikkuse kasvatamine</i>						
Korraldatakse koolitusi, infopäevi, konverentse jm. tegevusi asjakohastel teemadel.	2019–2025	Hiiumaa Arenduskeskus / Palade Loodushariduskeskus		X	Tegevused toimuvad; osaleme BPA uue perioodi programmdokumendi väljatöötamisel.	BPA uue perioodi raamdokument on koostatud, kuid pole Keskkonnaministeeriumi poolt

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/2020	Selgitused 2021
						allkirjastatud. 2020. aastal esitati KIKi ringmajanduse programmi projekt „Lääne-Eesti biosfääri programmiala kui kestliku looduskasutusega ja rohemajanduse pilootala I etapp“, millele saadi positiivne rahastusotsus. Projekti raames on plaanis 2022 ja 2023 aastal läbi viia vastavaid temaatilisi koolitusi ja infopäevi.
Viiakse läbi teadlikkust suurendavaid kampaaniaid (sh võistluslikud) sotsiaalmeedias jm kaasaegseid elektroonilisi infokanaleid ja -võimalusi kasutades.	2019–2023	Hiiumaa Arenduskeskus		X	PATEE 2020-2023 tegevuskavas on kavandatud külastuspõhjuse programmide loomine. Eesmärk on luua veebipõhised temaatilised, kaasavad, kaardirakendusega seotud, mobiilisõbralikud, asjakohasuse korral mängulised teekonnad ehk programmid sh juhitakse tähelepanu keskkonnahoiule ning -teadlikkusele	PATEE tegevuskava on uuendatud, koostatakse Turismistrateegia 2020. aastal esitati KIKi ringmajanduse programmi projekt „Lääne-Eesti biosfääri programmiala kui kestliku looduskasutusega ja rohemajanduse pilootala I etapp“, millele saadi positiivne rahastusotsus. Projekti raames on plaanis 2022 ja 2023 aastal läbi viia 4 e-kampaaniat teadlikkuse tõstmiseks.
Tehakse ja levitatakse teadlikkust suurendavaid infonäringi trükimaterjale.	2019–2025	Hiiumaa Arenduskeskus/ Palade Loodushariduskeskus		X	Jooksev tegevus	Jooksev tegevus
Korraldatakse suve- ja	2020–2025	Hiiumaa		X	Aastal 2020 on kavandatud	2020. aastal rahvusvahelisi

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/2020	Selgitused 2021
talveülikoole rohemajanduse jm keskkonnahariduse teemadel		Arenduskeskus/ Palade Loodushariduskeskus			Hiiumaal ellu viia "BPA 30" rahvusvaheline konverents (tegevus koostöös BPA spetsialistiga) ning 2021 sügisel rohelise, mahe ja õiglase kaubanduse mõtteviisi teemaline rahvusvaheline konverents ning 2021 Eelarvamusfestivali raames keskkonnateemaline Ööülikool.	konverentsi ei toimunud seoses covid pandeemia piirangutega. 2020. aastal esitati KIKi ringmajanduse programmi projekt „Lääne-Eesti biosfääri programmiala kui kestliku looduskasutusega ja rohemajanduse pilootala I etapp“, millele saadi positiivne rahastusotsus.
Toetatakse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga (ÜVK) liitumist.	2020-2025	AS Kärkla Veevärk		X	See puudutab ainult üle 2000IE reoveekogumisasid ehk ainult Kärkla linna reoveekogumisala	Toetati ÜVK IV raames liitunud, KIK koostöös
Osaletakse hajaasustuse programmis.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus	X		Jooksev vastavalt taotlusvoorudele	Jooksev tegevus vastavalt taotlusvoorudele
<i>Meede 3. Üleminek keskkonnasäästlikele toodetele ja teenustele valla asutustes</i>						
Järk-järgult minnakse üle keskkonnasäästlikele toodetele ja teenustele.	2019–2025	Hiiumaa Vallavalitsus		X	Lambipirnide vahetused	Tänavavalgustuse uuendamine jätkub, bussipeatustesse päikesel töötavad valgustid, küttesüsteemide uuendamine
Energia- ja kliimakava koostamine	2020-2025	Hiiumaa Vallavalitsus			2020 koostatud; 2021 volikogus.	2021. märtsis kehtestati esimesena Eestis
Maakondlikult olulised investeeringuobjektid						
Jäätmejaama rajatakse uus 5 000 m ² asfaltbetoonkattega jäätmete vaheladustamise	2019–2025	(Hiiumaa Prügila OÜ)		X	Plats on 50x80=4000 m ² 1. 2020. a soetatud 4 uut	Tööd projektide kallal käivad ning osa neist on juba valmis.

Tegevuskava	Elluviimise aeg	Vastutaja/eestvedaja	Tehtud	Tehtud osaliselt 2019/2020	Selgitused 2019/2020	Selgitused 2021
<p>plats, vahetatakse välja konteinerpark, rekonstrueeritakse jäätmepress ja kontorihoone. Rajatakse kogu alale piirdeaed jäätmete lendumise ja kuritegevuse vältimiseks. Paigaldatakse kogu territooriumile valgus ja videovalve.</p>		<p>Hiiumaa Jäätmejaam OÜ</p>			<p>presskonteinerit ja 1 alusvanker, mis võimaldab raudteele lisada ühe konteineri (34 580€)</p> <p>2. soetati 4,4 t rataslaadur (20 600€)</p> <p>3. Vajadus on ehitusjäätmete platsi asfalteerimine – (100 000 €) ja platsile jäätmekäitlushoone rajamine (40 000€); kontor-soojak (15 000€); sõel-kopp laadurile (12 000€); ehitusjäätmete platsi aed (15 000€); platsi valgustus ja videovalve (5000€); jäätmepressi hooldus ja rekonstrueerimine.</p>	<p>2022a. ehitusjäätmete piirdeaia lõpetamine ning ehitusjäätmete platsi asfalteerimine. Võimalusel soetatakse puiduhakkur.</p> <p>2023 a. uue jäätmekäitlushoone 15x30m püstitamine ehitusjäätmete platsile.</p> <p>2024a. ekskavaatori soetamine jäätmete sorteerimiseks ja laadimiseks.</p>

5.1.1 Tegevuse võtmenäitajad

Näitaja	Allikas	Algtase	Sihttase 2022	Tase aastaks 2020	Tase aastaks 2021	Tase 2022
Tiheasustusosal ÜVKga liitumist mitteomavate arv	Kärdla Veevärk	513	kahanev	Kärdlas on 247 liitumata kinnistut	Kärdlas on 211 liitumata kinnistut	Kärdlas on 190 liitumata kinnistut
Taastootmise parendamist vajavate jõgede suudmealade arv Hiiumaal	Hiiu maakonnaplaneering	14	kahanev	13 (Suuremõisa jõgi on tehtud)	13	13